

Jászberényi Ifjúsági Stratégia

Készült Jászberény Városi Önkormányzat megbízásából



JÁSZBERÉNY

2016. szeptember

Jelen dokumentum a TOP-7.1.1-16 kódszámú, a Kulturális és közösségi terek infrastrukturális fejlesztés és helyi közösség-szervezés a városi helyi fejlesztési stratégiához kapcsolódva című felhívás pályázati kérelméhez kapcsolódva Jászberény Városi Önkormányzat megbízásából az Első Magyar Önkormányzati Vagyon- és Adósságkezelő Kft. megvalósításában készült.



Tartalom

1. Vezetői összefoglaló.....	3
2. A stratégia szükségessége, célok megfogalmazása	5
3. Helyzetelemzés.....	7
3.1 Az ifjúság helyzete	9
3.2 Demográfiai vonatkozások.....	22
3.3 Iskolán kívüli oktatás, képzés, sport, tehetséggondozás.....	23
3.4 Foglalkoztatás	28
3.5 Esélyegyenlőség, szegregáció	30
3.5 Ifjúság kultúrája – kultúra, sport, szórakozás és ifjúság.....	32
3.6 Infokommunikáció, média	37
3.7 Közösségi részvétel.....	40
4. Ifjúsági közfeladatok, jogszabályi környezet.....	43
4.1 Jászberényi Ifjúsági Önkormányzat (szervezet, működés).....	43
4.2 Szervezeti átalakítás, érdekérvényesítés.....	45
5. Lehetséges pályázati lehetőségekbe való integráció	46
6. Aktuális cselekvési tervvázlat.....	47
6. Kapcsolódás szakpolitikai stratégiákhoz	48
Mellékletek	56

1. Vezetői összefoglaló

A helyi közösségfejlesztést célzó TOP-7.1.1-16 kódszámú, a *Kulturális és közösségi terek infrastrukturális fejlesztés és helyi közösség-szervezés a városi helyi fejlesztési stratégiához kapcsolódva* című felhívás pályázati kérelméhez kapcsolódva Jászberény Városi Önkormányzat és a Helyi Közösségfejlesztésért felelős Helyi Akciócsoport úgy döntött, hogy a város ifjúsági stratégiáját elkészíti. A stratégia célját a későbbiekben bővebben kifejthetjük, ugyanakkor fontos tisztázni, hogy egy olyan átfogó céllal jött létre a dokumentum, amely jóval túlmutat a városban működő és nevesített ifjúsági szervezetek (ld. Jászberény Ifjúsági Önkormányzat) jelenlegi munkáján, és egy a térség egészének gazdaságára és mindennapjaira pozitív módon ható tényezővé válhat.

Olyan kérdésköröket érintünk anyagunkban, amelyek gyakran a saját magunk által alkotott képpel szemben egy másik nézőponttal szembesítenek bennünket. Próbálunk választ találni arra, vajon van-e valóban olyan hely, közeg/közösség vagy személy, ahová az ifjúság bizalommal fordulhat segítségkérésért, vajon megfelelő-e a döntéshozók szemlélete a helyi ifjúságpolitikával kapcsolatosan a térségben, vajon megfelelően bevonjuk-e a fiatalokat az őket érintő kérdések tisztázásába, avagy nélkülük döntünk, csak úgy, ahogy egy kisgyermek, vagy adott esetben egy sérült személy helyett hozunk döntéseket.

Az ifjúság helyzetét vizsgálva igyekszünk saját hozzáállásunkat, szemléletünket is olyan irányba formálni, amely lehetőséget teremt a valódi kérdésekre adott valódi válaszok megtalálására, és olyan reális jövőképet adunk, amely aktuális cselekvési terv elkészítésének – mint az egyik kimeneti cél elérésének – alapja lehet.

Szeretnénk rámutatni, hogy a jelen magyar társadalomban, azon belül a jászberényi mikrotársadalomra is igaz az, hogy az ifjúság igen kis mértékben és volumenben alakítója a helyi társadalmi folyamatoknak, sőt, saját helyzetét érintő kérdésekben is nehézkesen, körülményesen, vagy egyszerűen csak nem járhat el.

A jelenlegi folyamatok között ugyanakkor találunk kifejezetten az ifjúság közösségeinek élénkítésére, a közösségek mindennapi munkájának tartalmi fejlesztésére vonatkozó

irányokat is. A TOP-7.1.1-16 kódszámú, a *Kulturális és közösségi terek infrastrukturális fejlesztés és helyi közösségszervezés a városi helyi fejlesztési stratégiához kapcsolódva* című felhívásra Jászberény e célra felállt akciócsoportja adott be pályázati kérelmet, amely kérelem, ill. program egyik legfontosabb célja épp az ifjúság közösségeinek létrehozása, segítése. Kiemelt cél a fiatalok helyben tartása, és a városért felelős, együttműködő közösségek megteremtése, valamint a minőségi szabadidő-eltöltés érdekében a kihasználatlan közösségi célú infrastruktúrát megújítása.

Célunk hogy területek újuljanak meg, több tucat egyesület és közösség kapcsolódjon és vezérelje a fejlesztéseket, sok ezer városlakó élvezze ezek eredményeit, és ezen keresztül a fiatalok városhoz való kötődése erősödjön.

Módszerünk volt a közvetlen tapasztalatszerzés, interjúk, beszélgetések a korosztállyal, érintett szervezetekkel, valamint on-line kérdőív kiküldése és a válaszok értékelése. A kérdőívet az ifjúsággal foglalkozó szervezetek kapták meg abból a célból, hogy felmérjük a korosztály valós igényeit.

Szemléletünk fontos, hogy a korábbiaknál tágabb irányban többet látva hatékonyabban szolgálhassa az ifjúságpolitikai kérdésekre adott sikeres válaszokat. Ennek érdekében kiindulópontként elfogadjuk, hogy a kérdéskört érintő önkormányzati és civil kezdeményezések ellenére nincs megfelelően szervezett ifjúsági ellátórendszer a városban, amely képes lenne koordinálni azokat a feladatokat, amelyek az ifjúság oktatása, szociális- és társas kapcsolatainak fejlődése, esetleges marginalizációja, vagy éppen tehetséggondozása jelent. Gondolkodásunk (a szülő, a közigazgatás, stb.) hagyományosan az iskolára bízta mindezeket a feladatokat, ugyanakkor az elmúlt évtizedek felgyorsult fejlődésének és változásainak okán az iskola (és a jelen struktúra) nem képes megfelelőképp és teljes egészében ellátni azokat az összetett feladatokat, amelyek már jóval túlmutatnak azon, amire a jelen iskolai rendszernek eszközei, módszerei és felkészültsége (vagy adottsága) van.

Ez az ifjúság ugyanis már nem az az ifjúság. Olyan gondokkal néz ez a generáció szembe, amelyekről az előző generációknak nincs, vagy csak igen kis részben lehet tapasztalása, és olyan megoldásokkal, amelyek az előző nemzedék igényeire választ adtak, már nem lehet reagálni.

2. A stratégia szükségessége, célok megfogalmazása

Jászberény Város Önkormányzata elkötelezett a kirekesztéstől mentes befogadó társadalom megteremtése érdekében, és intézkedései révén igyekszik a szociális- a gazdasági háttér különbségéből adódó esélykülönbségek csökkentését maximalizálni. A stratégia alapvető szükségességét az indokolta, hogy a fent említett A TOP-7.1.1-16 kódszámú, a *Kulturális és közösségi terek infrastrukturális fejlesztés és helyi közösség-szervezés a városi helyi fejlesztési stratégiához kapcsolódva* című felhívásra (továbbiakban CLLD¹) benyújtott kérelem elsődleges horizontális célja az ifjúság helyzetének javítása. A projekt sikeressége esetén a konstrukció jellegéből adódóan olyan helyi felhívások kerülnek kiírásra, amelyek közvetlen vagy közvetetten támogathatják az ifjúság helyzetének javulását, a fiatalok munkaerő- piaci esélyek javulását, sőt, akár a tehetséges fiatalok menedzselését is. Célunk, hogy minél inkább komplexitásban kezeljük az ifjúsági kérdését, a hagyományos gondolkodáson és eszköztáron túlmutatva. Hosszú távon a migráció mértékének csökkentéséhez is hozzájárul a célok beteljesítése. Ez azért is kiemelten fontos, mert a migráció önmagában is tovább csökkentheti az átlag családok életszínvonalát, a gyermekek életpálya-építését pedig szélsőséges irányba tolja el. Természetesen a kompetencianövelés módjainak megadása nem az ifjúsági stratégia feladata, ugyanakkor minden javaslatunkat annak szellemében tesszük a továbbiakban, hogy az ifjúság, mint akikben a jövő lakik minél autonómabb, minél több motivációval és bizalommal és bizakodással felvértezett kerüljenek ki az életbe.

A stratégia Jászberény város és térségének ifjúsáspolitikai intézkedésekre vonatkozó akciótervének elkészítéséhez is szükséges. Célunk mindenekelőtt olyasfajta átfogó szemlélet megteremtése, amely a különböző ágazatokon, különböző pályázati konstrukciókon átívelő egységes megközelítést eredményezi azzal a céllal, hogy támogassa a fiatalokat az oktatás, foglalkoztatás, a társadalmi integráció és az egészségügy terén napjainkban jelentkező kihívások megoldásában. Gyakran a szemléletváltás is szükséges ahhoz, hogy a megfelelő

¹ CLLD: Community Led Local Development, helyi közösségfejlesztés program angol jelentéséből származó mozaikszó

erőforrásokat és lehetőségeket biztosítani lehessen a fiatalok számára, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy önállóvá váljanak.

A stratégia szükségességét mindemellett az is alátámasztja, hogy az ifjúságon belül is egyre nagyobb arányban vannak jelen hátrányos helyzetű fiatal csoportok, így különös figyelmet fordítunk erre a szegmensre is – azzal együtt, hogy Jászberényben (ahogy a helyzetfeltáró elemzésünkben rámutatunk későbbiekben) csupán a külterület érintett összefüggően a szegregátum problémakörével.

Szükségesnek tartjuk javítani a jászberényi, és térségi ifjúsággal és más szakpolitikai területekkel való célirányos együttműködést, illetve a fent nevezett CLLD - jelenleg folyamatban lévő pályázati kérelmének - sikeressége esetén megújított közösségi struktúrák segítségével az ifjúságnak lehetőséget biztosítani strukturált párbeszédre és érdekképviselőre.

Kiemelt stratégiai célunk, hogy a fent említett területeken – azaz az oktatás, foglalkoztatás, társadalmi folyamatokban való részvétel, kulturális projektek, közösségfejlesztés szakágaiban - Jászberényre és térségére vonatkozó lehetséges megoldási javaslatokat adjunk (ld. akciótervek).

A helyi ifjúság egy szeletén, a középiskolás korú fiatalok körében végzett on-line felmérés eredményeként kimutatott legnagyobb hiányosságra is kitérünk majd, a közösségi, fejlesztő, felzárkóztató szintér, egy minőségi szórakozásra alkalmas tér megteremtésének fontosságára.

Jászberény Város Önkormányzata kiemelten fontosnak tartja, hogy a fiatalokban, gyermekekben társadalmilag hasznos képességeket alakítsanak ki. olyan környezetet szeretnénk, ahová a gyerekek szívesen járnak, mert megértő, motiváló és szerető légkör veszi körül őket, ahol a természetes gyermeki kíváncsiságot megőrizve, az életkori sajátosságainak megfelelő módszerekkel tanulhatnak, szórakozhatnak, szórakozva tanulhatnak (edutainment). Széleskörű tevékenységkínálat segítségével a gyermekek, fiatalok képességei sokoldalúan fejlődhetnek, ennek azonban feltétele a lehető legszélesebb

körű gazdasági-, társadalmi-, szociális hálóra vonatkozó- és közigazgatási szférát érintő együttműködés megteremtése és működtetése. A fiatalok kompetencia-növelését, minőségi szórakozásának megteremtését szociális tanulásukkal szeretnénk egybekötni, és gyakorlati tapasztaláson alapuló, az élményszerzés során megvalósuló ismeretátadást szorgalmazunk, amelyben maga a megélt élmény lesz az, amely nevelési eszközzé válik, hiszen ez kapcsol mindenkit a valósághoz. Stratégiánkban ezért kitérünk azokra a szervezetekre is, akik a fiataloknak művészeti foglalkozásokat tartanak, akik a kreativitásukat, kulturális és szociális nevelésüket támogatják. Ezen szervezetekben gyakran találkozunk az élménypedagógiai koncepcióval, amely alatt olyan aktivitásokat értünk (mozgás és testi aktivitás, művészi, zenei, kulturális és technikai), amelyek a frontális oktatás rendjétől elszakadva, nem az iskola tantermi közegében, hanem egy barátságos, biztonságot nyújtó, bensőségebb, bizalmi hangvételt is lehetővé tevő közegében (könyvtárszoba, táncterem, klubhelység, mozi), illetve szabadtéren valósulhat meg.

Stratégiai (átfogó és specifikus) céljaink mellett horizontális célként tűzzük magunk elé az ifjúság jövőképeinek, pozitív önképeinek formálását, amely megváltoztathatja akár a pályaválasztás irányát is, és motivációt nyújthat a továbbtanulás, a szülőktől, az elsődleges szocializációs közegetől hozott minták meghaladásához. Más szóval fogalmazva egy egészséges önbizalmat, és egy jövőképet is ad, adhat jó esetben egy megfelelően működő helyi közösség, ill. a pozitív szerepmodellek bevonása (helyben élő és véleményformáló, kiemelkedő közösségi tagok bevonása az ifjúsági stratégia által megfogalmazott célok elérése érdekében).

3. Helyzetelemzés

Helyzetelemzésünkben több forrást használva² vizsgáljuk azokat a (gazdasági, társadalmi, szociológiai, stb.) mutatókat, amelyek az ifjúságot érintő kérdéskörhöz tartozva irányt adhatnak nekünk. Megpróbálunk rávilágítani arra is, hogy az ifjúság jelenleg nem, vagy csak kis részben kreatív részese a helyi társadalmi folyamatoknak, arra, hogy a szervezeti

² Jászberény Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2015, Trenecon Cowi Kft, Megakom Kft.;

rendszerhez kötött működési formák viszonylag esetlegesek és saját magukban rejlő potenciált nem használják ki.

Általánosságban, alfejezetünk bevezetéseként állíthatjuk, hogy a központi (felülről jövő kezdeményezésekre), kormányzati, közigazgatási tevékenységekre kevésbé fogékonyak a fiatalok, ugyanakkor azt is tapasztaljuk, hogy a civil szervezetek, alulról jövő kezdeményezések sem annyira hatékonyak, mint az elmúlt években. Ennek több oka is lehet, a legvalószínűbb az, hogy az ifjúság a saját nyelvén elmondott üzenetekre fogékony leginkább, és a civil szervezetek is többnyire a felnőtt gondolkodási struktúrából fakadó rendszereket próbálják rájuk érvényessé tenni.

Az integrált településfejlesztési stratégiában írottak szerint Jászberényben „a fiatalok helyzete nem tér el jelentősen a más városokban és országosan tapasztalható jelenségektől. A városban az iskolák tartják közösségben a fiatalokat és jó esetben ezek a közösségek az intézményeken kívül is összetarthatóak. Jellemzően azonban nem alakulnak ki az iskolán kívüli öntevékeny érdeklődési csoportok és ennek számos oka van. Kevés olyan elhivatott személy (karakteres, hiteles felnőtt személyiség) van, aki koordináljon, illetve nincs megfelelő hely az idő tartalmas, értékes csoportos eltöltésére.

Sok a kallódó, magával semmit kezdeni nem tudó fiatal, aki jobb esetben csak az utcán céltalanul tölti az idejét, rosszabb esetben csoportosan rongál, vagy legrosszabb esetben drogozik. A városban jelenleg nincs olyan hely, illetve szervezet, aki felvállalná a kallódó fiatalokkal történő törődést. Az elkallódás nem csak a szociálisan rászorulókat érinti, hanem a kifejezetten jobb módban élő fiatalokat is.”

Az ITS-t kiegészítve úgy látjuk, az oktatási rendszer struktúrája is megnehezíti a fiatalok iskolán kívüli tevékenységének, öntevékeny érdeklődési csoportjainak működését és működtetését. A teljesítményt hajszoló (már nem csak teljesítményorientált) társadalomban a diákok leterheltsége igen magas (főként a jobb eredményeket elérő iskolákban), akik számára egyedül a hétvége áll rendelkezésre a társas kapcsolatok és szabadidőeltöltésre. Másrészt a pedagógusok leterheltsége is ugrásszerűen megnőtt az elmúlt években, akik pedig legkevésbé fogják szabadidőjüket saját családjaikon kívül, kiegészítő juttatás hiányában pedig még kevésbé az ifjúságra áldozni.

A leszakadó társadalmi rétegekből iskolába kerülő diákokat a teljesítményorientált iskolarendszer további szakadáshoz viszi, hiszen folyamatosan sikertelenséget tapasztalnak, amely csak tovább növeli a kirekesztettség és agresszióhoz vezető feszültségérzésüket. Ez azért is jelentős probléma, mert ezeknél a fiataloknál még inkább fontos volna a minta megmutatása, a csoporthoz való tartozás érzésének megmutatása, egy olyan motiváló, bizalmi légkört biztosító környezetet biztosítása, ahol sikerélményt élhetnek át, ahol önértékelésük, világhoz való hozzáállásuk javulhat.

Azt is mondhatjuk, hogy a fentiek tulajdonképpen kelepccében tartják a társadalmat, és mindaddig ez így is lesz, amíg önállóan gondolkodó, a közösségi érdekekért megfelelő eszközökkel tenni tudó és akaró emberek nagyobb számban meg nem jelennek. A rendszer most is felhoz egy-egy ilyen karakterű pedagógust, szülő, önkéntest, szociális munkást, ugyanakkor olyan ellenállásba ütköznek, hogy igen gyors kiégés, és vagy feladás következik be pályájukon.

A részletes helyzetelemzést megelőzően szeretnénk hangsúlyozni, hogy olyan kiindulópontot vizsgálunk, amelyben a közvetlen és a közvetett célcsoport társadalmi helyzete, szociális háttere, infrastrukturális adottságai és lehetőségei, így a célcsoport specifikus igények is eltérhetnek, ugyanakkor igyekszünk közös nevezőre jutni a megoldási javaslatokban (anélkül, hogy általánosítás hibájába esnénk).

Az infrastrukturális háttérre kitérve az iskolák rangsorát, minősítését elkerüljük, azokat csak felsorolás szerűen fogjuk bemutatni (az anyag nem térhet ki jellegéből kifolyólag az oktatási intézményekben megvalósítható kompetenciát fejlesztő alternatív vagy egyszerűen csak a jelenlegitől eltérő lehetőségekre).

3.1 Az ifjúság helyzete

Jelen alfejezetben rövid vázlatos képet adunk az ifjúság élethelyzetéről, az oktatás jászberényi kereteiről, a bűnözésről és bűnmegelőzésről, illetve az egészség helyzetéről, arról, hogy van-e számukra olyan fórum, ahová biztonsággal fordulhatnak, ha segítségre van szükségük. Kereteink és a jelen dokumentum célja sem ad lehetőséget az önmagában is egy-egy tanulmányt igénylő kérdések szakavatott körbejárásáról, ezért aztán abból a

szemszögből közelítünk, hogy az általános életminőség és a jövőkép, valamint a kötődés erősítése, javítása miként módosítható pozitív irányban a helyi ifjúságnál.

Ahogy az ifjúság általános helyzetképének bevezetésénél előző oldalon az „ifjúság helyzetéről” szóló részt kiemeltük az ITS-ből, láthatjuk, hogy azok a problémák, amellyel a térség és a város küzd, általánosan minden hazai régióban fellelhetők. Vannak ugyanakkor eltérések, amelyekre rávilágítva a megoldásokhoz is közelebb juthatunk. Egyik, és a megkérdezettektől leggyakrabban hallott hiányosság az ifjúság életminőségét erősen befolyásoló tényező, még hozzá az, hogy a fiatalok önszerveződését a lehetséges befogadóhely hiánya nagyban gátolja. Hiába vannak igen jó példák (későbbiekben írunk pl. az évtizedek óta sikeresen működő Jászság Népi Együttesről, avagy sportklubokról), a fiatalok jó része nem talál lehetőséget a minőségi szabadidőeltöltésre. A szabadidő eltöltése a fiatalok számára ugyanis nem csupán az aktív sport, vagy művészeti tevékenységekben képeződik le, hanem a korosztály sajátos és természetes igénye folytán a (felnőtt társadalom által gyakran negatív jelzővel illetett) semmittevésre, a beszélgetések és ismerkedések, önmagában a társas- és szociális kapcsolatok építésére is. Ez az igény Jászberényben igen kis részben elégülhet ki, ugyanis nincs, vagy nagyon kis számban és kapacitásban van jelen (és az is leginkább egy-egy intézményhez kötötten) szabadidős tér (klub, pub, teázó, kávézó). Annak ellenére, hogy találunk kifejezetten biztató kezdeményezéseket is (pl. a Jászberényi Városi Könyvtárban a fiatalok számára ez évben kialakított „dühöngő”, vagy éppen egy kicsike befogadóképességű kávésarok a moziban), ezek nem adnak teret a fiatalok számára megfelelő bizalmi légkörben eltöltött beszélgetős órák eltöltésére, nem csak kapacitásuk, de elhelyezkedésük és egy másfajta zárt intézményen belül való létük is korlátozza a szükséges szabad mozgásteret. A Könyvtárban ugyanakkor készen áll egy elképzelés (és terv is) arra, hogy egy nagyobb méretű, kialakításában is alkalmasabb teret hozzanak létre a jelenlegi olvasó-galériából a fiatalok számára, amelyre eddig forráshiány miatt nem került sor.

Jelen dokumentum utolsó negyedében a pályázati források által nyújtott lehetőségeknél visszatérünk arra, hogy a jelenleg kérelem szakaszában álló, illetve a leendő pályázati kérelmek milyen módon segíthetik az ifjúság helyzetét, azt azonban már most hangsúlyozzuk, önmagában egyetlen pályázat sem alkalmas arra, hogy egy társadalmi szegmenst érintő kérdésre választ adjon, sokkal inkább az átfogó célok adnak lehetőséget a

megoldásokra. Azaz átfogó cél a pályázati források összehangolása, egyrészt olyan módon, hogy a pályázatok horizontális céljaként minél több esetben az ifjúságot jelöljük meg és a megvalósítás során erre kiemelt figyelmet fordítunk (akár egy KKV-s szektor pályázatáról, akár közigazgatási szféra operatív programjairól legyen szó), másrészt pedig az ifjúságot érintő kérdésekre adható válaszokért megkeressük azokat a célzott támogatásokat, amelyeket akár egy jogi státuszt nyert ifjúsági önkormányzat meg tud pályázni a jövőben. (A szervezeti felépítésre kitérünk az említett alfejezetekben.)

Az alábbiakban az ITS-ből kiragadott adatokkal adunk tényszerű háttérrel a további javaslatokhoz, mindenekelőtt azonban azt az általános helyzetképet állítjuk ide, amely szerint (interjúk, kérdőíves vizsgálatok, beszélgetések) Jászberény legfőbb nehézségként az ifjúság elvándorlásával, valamint a fiatalok közösségeinek hiányával kell szembenézzen. Ebből aztán számtalan további (már a statisztikai mutatókban kiütöző és azokból nem elsőre kiolvasható) következmény származik, amelyek a közösségi fellépés erősítésével, a fiatalok közösségeinek megteremtésével (helyszínek, mentorok, a célcsoport számára értékelhető és bevonódásra alkalmas programok biztosításával) kezelhetőbb problémává szelídíthetők.

A jászberényi fiatalság a térség többi fiataljával együtt Jász-Nagykun-Szolnok megye jó természeti adottságokkal bíró, ugyanakkor gazdaságilag közepesen elmaradott térségében élnek mindennapjaikat. A fiatal felnőttek számára a térségben, ill. Jászberény városában található viszonylag jelentős munkahelyszám ellenére minőségi munkalehetőség igen kis számban adódik. Ez a tény tovább növeli a tovább tanuló fiatalok elvándorlását, illetve a diplomás fiatalok városból való elköltözését, így általánosságban megállapítható, hogy bár a munkanélküliségi ráta viszonylag alacsony, ez nem jelenti azt, hogy a város, vonzó jövőképet tud nyújtani a fiatalok, még kevésbé a diplomás fiatalok számára. A vonzó jövőkép első lépése a vonzó mindennapok megteremtése, amely a kortárs közösségek kialakításából is kiindulhat, amely feladatban, mintegy inkubátorházként, inkubátorként egy-egy helyszín, személy, szervezet magára kellene, hogy vállalja ezt a feladatot.

Hiába működik ugyanis egy-egy szervezet (civil, közigazgatási egység) megfelelőképp, ha a kérdéskört nem egységben kezeli, és a válaszokat sem tudja egy rendszerben megadni, így cselekvési tervünkben az intézkedések a fiatalok (ön)szerveződéseinek támogatása mellett egy infrastrukturális beruházást is javasol, amely térben az ifjúság biztonságban és védett környezetben szórakozhat, kapcsolódhat ki, és/vagy kérhet segítséget. Ezt az igényt az is alátámasztja, hogy a helyzetképek mindegyike beszámol egy egyre jelentősebb fiatallétszámról, akik kallódnak, céltalanok, gyakran deviáns viselkedésbe hajló viselkedésük szélsőséges esetben drogfogyasztáshoz, alkoholhoz viszi őket. Ezek a fiatalok egyre kevésbé mondható, hogy csak és kizárólag a szegregált, avagy szociálisan kiszolgáltatott helyzetben lévő családokból jönnek, ugyanis egyre gyakoribb a jól szituált, magasabb státuszú fiatalok között is a deviáns magatartású fiatal. Ennek számtalan oka lehet, amelyek a szociális depresszió túlmutatva a társadalom pszichés állapotának romlására vezethetők vissza (nem belemerve a részletekbe).

A deviáns magatartásformákat említve az általános közbiztonságról szólva ismét az ITS-ben található adatokat idézzük: „az 1 000 lakosra jutó, ismertté vált bűncselekmények száma alapján Jászberény a 2007. évi 52. helyről a tavalyi évben a 19. helyre jött fel egy 274 települést tartalmazó listán (forrás: HVG). Bűnügyi fertőzöttség tekintetében romló a helyzet. A drogfogyasztás – hasonlóan más településkehez – elsősorban a fiatalokat érinti és egyre komplexebb problémaként jelentkezik, ami indokolja az intézmények, civil szervezetek és a rendőrség fokozott együttműködését³ és alternatív megoldások keresését (fiatalok szabadidős tevékenységeinek szervezésén keresztül).”

A drogprevenációs programok azonban önmagukban nem tudnak megfelelően hatékonyak lenni, hiszen a problémák átfogó társadalmi szintűek emiatt sem kezelhetőek egy-egy szegmens tájékoztatásával, ugyanakkor a preventív programok mellett a városban nincs jelenleg a fiatalok számára terápiás céllal biztonságban és bizalommal felkereshető hely, amely nem egyenlő számukra a megbélyegzettséggel, kirekesztettséggel, kórházi / intézeti ellátással. A szociális hálónak arra az érzékenyítő rétegére, és a szociális hálóban dolgozó szociális munkások, szakemberek, gyógypedagógusok, pszichológusok, pszichiáterek és

³ A városban már létezik drogprevenációs program (2015) .

művészeti alkotók lehetséges hálózatára gondolunk, akik a preventív programok mellett az alacsony státuszú fiatalok számára kiutat és jövőképet adhatnak, csakúgy, mint a magasabb státuszú, de deviáns magatartást mutató fiataloknak is egy vállalható megoldást adhatnak. Ez a lehetőség megteremthető egy olyan – jelenleg még nem létező Jászberényi Ifjúsági Önkormányzati szekció megteremtése, valamint pályázati forrásból megvalósuló infrastrukturális beruházás révén megteremtett tér kihasználásával, ahol a fiatalok számára (igény szerint) művészetterápiás (drámapedagógiai, zeneterápiás) vagy éppen verbális terápiás nyílt és zárt csoportok működhetnek mindamelllett, hogy biztonságos térként (kávézó) is működik, ahová a fiatal akkor is betérhet, ha van, és akkor is, ha nincs fajsúlyos problémája. Felveti ez elsősorban a humán erőforrás kérdését, amelyre mindenképp választ kell adni. Mindenképp szükséges egy olyan szakember alkalmazása, aki az ifjúság életében kritikus pontokon (általános iskola – iskolaelhagyás; pályaválasztás; sexualitás; kamaszkor) megfelelőképp be tud avatkozni közvetlen módon, azaz közvetít a megfelelően képzett szakemberek, szakmai szervezetek, iskolák, civil szervezetek) a szociális háló megfelelő pontjai között a gyermek/fiatal felé.

A fiatalok számára ugyanis megfelelő hozzáférést csak úgy adhatunk a társadalomban való részvételre, ha az alapvető kérdésekben nem az iskolarendszeren belül kínálunk alternatívát. Az egészséget érintő kérdésekben (sport, függőségek) például a segítő hálózatban ösztönöznünk kell az ifjúsági munkások, egészségügyi szakemberek és sportszervezetek közötti együttműködést, a civil szervezetekben való közreműködés lehetőségeit meg kell nekik mutatnunk (hozzáférés biztosítása). Az információs szolgáltatásokat az ifjúság nyelvén kell biztosítanunk, tehát megfelelő infokommunikációs csatornákat kell tudnunk használni, amibe aztán őket magukat vonjuk be (városi ifjúsági on-line rádió kialakítása, közös on-line fórumok, egymást segítő programok, érzékenyítés a kortárs csoporton belül is). Ennek az intézményi és infrastrukturális kiépítésére a város vezetősége és a szakmai szervek közösen kellene, hogy megoldást találjanak.

(Ehhez kapcsolható az ITS következő megállapítása is: „Szükséges beavatkozást jelent a szociális alapszolgáltatások és szakellátások infrastrukturális fejlesztése. Ezen belül kérdés, hogy az önkormányzat által működtetett egyéb szociális ellátás (fogytékkal élők nappali

otthona, támogató szolgáltatás és közösségi ellátás, ill. egyéb) mely intézményben kerülnek elhelyezésre.”)

Annak ellenére ugyanis, hogy a közszolgáltatásokhoz, azon belül a közoktatáshoz való hozzáférés a városban és a térségben megfelelőnek mondható (Portelek hiányosságai e téren nagyobbak), a külterületeken nehézkes az óvodai és iskolai ellátáshoz való hozzáférés, a korai iskolaelhagyás is jóval nagyobb mértékű, mint a város belső részein. Ez azzal is összefüggésbe hozható, hogy ezen területek jó részén hátrányos, vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek élnek, így a problémák kiküszöbölése érdekében az önkormányzat több programot is indított (közlekedés megszervezése; Tanoda program).

Az önkormányzati és civil kezdeményezések ellenére nincs megfelelően szervezett ifjúsági ellátórendszer, amely képes lenne koordinálni azokat a feladatokat, amelyek az ifjúság oktatása, szociális- és társas kapcsolatainak fejlődése, esetleges marginalizációja, vagy éppen tehetséggondozása jelent. Hagyományosan az iskolára bízta mindezeket a feladatokat a közigazgatás, ugyanakkor az elmúlt évtizedek felgyorsult fejlődésének és változásainak okán az iskola (és a jelen struktúra) nem képes megfelelőképp és teljes egészében ellátni azokat az összetett feladatokat, amelyek már jóval túlmutatnak azon, amire a jelen iskolai rendszernek eszközei, módszerei és felkészültsége (vagy adottsága) van.

Kopátsy Sándor közgazdász 2016. tavasszal publikált cikkéből idézve azonban (akit a Magyar Közgazdasági Társaság közgyűlése a legmagasabb kitüntetésben, életmű díjban részesített) el kell gondolkodnunk, hogy miként tudunk képessé válni (miként tudunk egy hálózati rendszert képessé tenni) arra, hogy reakcióideje az ifjúságot érintő kérdésekre versenyképes legyen magával a változások lezajlásával. A közgazdász szakember ugyanis egyszerűen kifejezi (majd bizonyítja): a legjobb befektetés az oktatás. Az oktatásnak olyan kreatív, gondolkodó, a változásokra reagálni tudó módjára kell gondolnunk, amely a határok megszabását úgy tágítja, hogy a fiatal képes lehessen az általunk még csak elképzelni sem tudott 20-40 év múlva megjelenő kihívásoknak megfelelni. Jelenlegi lexikális tudásunk ugyanis nem az a tudás, amellyel ezekre a nem látható kihívásokra képes lesz a fiatal reagálni.

Kopátsy úgy fogalmaz, hogy a tudásalapú társadalomban azok a munkaképes állampolgárok, akik a 15. évük után tovább tanulnak, hatékonyabb vagyontermelők, mint azok, akik nem. A közgazdaságtan ennek ellenére passzívnak tekinti ezt a korosztályt.

„A közgazdaságtan nem veszi tudomásul, hogy jövője számára a szellemi vagyon gyarapítása a leghatékonyabb beruházás, a következő generáció teljesítményét elsősorban a munkaerejének minősége határozza meg.

Ezért vagyok lelkes híve az ENSZ által használt fejlettségi mutatónak, ami a tagállamok társadalmi fejlettségét három mutató eredőjével, az egy lakosra jutó jövedelemmel, a várható életkorral és az átlagos iskolázottsággal, méri.

Ugyancsak jó iránytűnek tartom az oktatás színvonalát mutató, PISA adatokat. Az előző mutató az elért eredményt rögzíti, az utóbbi a várhatót.

Az oktatási rendszer hatékonysága ugyanis elsősorban attól függ, milyen a gyermekvállalás mögötti családi háttér. Bármennyire közismert, hogy a jobb oktatási eredmény elsősorban a diákok családi háttérétől függ. Kiemelkedő oktatási eredmény csak azokban az iskolákban van, amelyek diákjai a magasabb képzettségű és jövedelmű családokból kerülnek ki.

E két mutatót figyelem gondosan. Az egyik a már említett oktatási rendszer hatékonyságát mutatja, a másik pedig a gyermekvállalás mögötti családi struktúra minőségét.”⁴

Az ifjúság helyzetének jobbá tételéhez tehát minden olyan tevékenység nagyban hozzájárul, amely az önfejlesztő és közösségfejlesztő aktivitás normáit, pozitív magatartásformáit közvetíti, azaz példaképeket mutat fel, olyan tevékenységeket, feladatokat ajánl, amelyeket kortársakkal, társakkal folytathat a fiatal. Fontos, hogy tudjuk, bármit is mutatunk az ifjúság számára, azzal tulajdonképpen személyiségüket fejlesztjük, ugyanakkor tudnunk kell, hogy a legjobb módszer is alacsony hatékonyságú, ha nincs adaptálva a környezethez.

Céljaink ezen a téren pontosan meghatározottak kellene legyenek, illetve azokat a tevékenységeket is meg kell jelölnünk, amelyeken keresztül ez a cél megvalósulhat. Az értelmi-érzelmi szociális fejlettségről minden egyes rész cél kitűzésénél képet kell alkotnunk (életkor szerinti módszertan megválasztása), hiszen értelemszerűen más módszert kell alkalmaznunk egy iskolás korú és mást egy felnőtt korba lépő fiatalnál, ugyanakkor más és

⁴ Forrás: <http://kopatsysandorgondolatai.blogspot.hu/2016/05/az-oktatas-legjobb-befektetes.html>

más a szituáció is, amelyben az adott foglalkoztató (szociális munkás, pszichológus, tanár, ifjúsági koordinátor, könyvtáros, stb.) találkozik a fiatallal. Érthető módon minden egyes szituációra – annak tartalma szerinti – szakmailag elfogadható választ kell adni (megoldást és módszert). Ehhez mindenképp egy olyan személyre van szükség, aki ezt a szövevényes rendszert folyamatosan tudja monitorozni, más szóval kifejezve egy olyan ifjúsági koordinátorra van szükség, aki adott esetben az osztályfőnöki órákon, az ifjúsági rendezvényeken, a szociális háló munkatársain keresztül, vagy épp a pedagógus iránymutatása alapján tájékozódik és tájékoztatást is ad a fiataloknak arról, hogy hozzá fordulhatnak. Kiemelten fontos, hogy az ő személyét minden partner és minden, a szociális hálóban és különböző társadalmi és gazdasági szinten és szférában működő fél elfogadja és folyamatosan tájékoztassa, főként a problémás fiatalok helyzetéről.

Kiemelten fontos tehát egységes szemlélettel arra törekednünk, hogy az iskolai oktatást kiegészítve ne arra szűküljön látásmódunk, hogy a diákoknak és fiataloknak a szórakozáshoz egy-egy lehetséges helyszínt felkínálunk, hanem ennél sokkal inkább rendszerben, összefüggésben kell gondolkodnunk az ifjúság kérdéséről. Olyan gondokkal néznek ők szembe, amelyekről az előző két generációnak nincs, vagy csak igen kis részben lehet tapasztalása, és olyan megoldásokkal, amelyek az előző generáció igényeire választ adtak, már nem lehet reagálni. Az az ifjúságban további elidegenedést, eltávolodást, szélsőséges esetekben deviáns viselkedést eredményezhet.

Ahogy az ITS fogalmaz: „Az egyes szolgáltatástípusok között az együttműködések természetes módon megindultak (oktatás, szociális, egészségügy) a városban mégsem rajzolódik ki markánsan az intézmények és civilek összefogásából eredő spontán belső hálózati építkezés, ami erős háttérrel jelentene a társadalmi feszültségek oldására vagy egy-egy adottság/lehetőség ésszerű kihasználására.”

Tesszük mindezt azzal az átfogó céllal, hogy a korábbi évek tendenciáit enyhítve, akár megállítva megpróbáljuk azokat az ifjakat is a térségben tartani, akiknek magasabb az iskolai végzettségük, hiszen – ahogy a fenti Kopátsy Sándor cikkből is kiviláglik – egy térség, régió jövője (minden befektetői és kormányzati, közigazgatási szándék ellenére) az ifjúságon, az ifjúság képzettségének színvonalán, a magasan kvalifikáltaknak nyújtott megfelelő munkahelyek és azok által megtermelt gazdasági erőn áll vagy bukik. Az a tendencia pedig,

ami a jászságban elindult, mely szerint munkahelyekben nincs hiány, ugyanakkor ezek a munkahelyek a betanított és szakmunkások számára kínálnak nagyobb arányban lehetőséget, a képzett munkaerő pedig vagy nem is tér vissza a városba felsőfokú tanulmányait követően, vagy a munkahelyek okán vándorol másik városba – javarészt a fővárosba, vagy külföldre.

Ennek ellenére a Jászberényben található ingatlanok ára viszonylag magas, ami további leszakadást hozhat a különböző társadalmi státuszú családok, lakosság között. Közép és hosszútávon a statisztikai adatok szerint a pest megyei átlagár feletti belvárosi négyzetméter árak az ingatlanok elüresedéséhez is vezethetnek, és ahhoz, hogy a közeli településeken még inkább az iskolázatlan, de a térségben maradó fiatalok telepedjenek le. Cél az is, hogy a városban olyan lakóterületek kerüljenek kialakításra, amely akár egy speciális, a város által megszabott konstrukcióban hozzájuttathatja és motiválhatja a magasabb végzettségű fiatalokat is a városban történő letelepedésre.

A fent körbejárt kérdésköröket érinti a helyi közösségfejlesztési céllal létrejövő akciócsoport által jóváhagyott fejlesztési stratégia is, amelynek kitűzött célja többek között a lakosság, civil- és vállalkozói szféra bevonása, közösségek és szervezetek összekapcsolása oly módon, hogy minél több városlakó tapasztalhassa meg a pozitív változásokat, amely változások egyik lehetséges eszköze a fiatalok városhoz való kötődésének erősítése. Ez azonban – illúziót kergetünk, ha úgy hisszük – nem lehetséges egy-egy különálló rendezvény, sem egy-egy szervezet önálló akciójának eredményeképp, hanem összefüggő rendszert alkotó stratégiai gondolkodásnak és célirányos ifjúságpolitikának mentén lehetséges csak. Ahogy a CLLD Helyi Közösségfejlesztési Stratégia fogalmaz: „Jövőképünkben Jászberény az identitásukban megerősödő polgárok okos közösségeinek városa, ahol a fiatalok megtartása a jász hagyományok karakteres fejlesztésének, és a városukért felelős, együttműködő közösségeknek köszönhető.” Ugyanakkor ennek a megvalósítására akkor nyílik reális esély, ha a megjelölt horizontális célt (ifjúság helyzetének javítása) megfelelő összefüggésében, stratégia mentén hajtják végre és minden egyes helyi felhívásban érvényesíteni is tudják.

Mint specifikus cél a fiatalok önszerveződéseinek támogatása is nevesítve van a CLLD helyi közösségfejlesztési stratégiájában, amelyet a stratégia előkészítése során készített on-line kérdőíves interjúk eredményei is alátámasztanak.⁵

„Kérdőíveink és az azokat követő beszélgetések megerősítették, hogy a város ifjúságmegtartó átfogó céljainak és a jász identitás erősítésének erős társadalmi támogatottsága van, a lakosság nyitott a közösségi megoldásokra, és erősen motivált a kulturális sokszínűség és a kulturális lehetőségek bővítése irányába. Hasonlóképpen erős az elköteleződés a környezet tisztán tartása, a „zöld” jelleg erősítése és a fejlesztési programokban való részvétel, a participáció kultúrájának megteremtésében.”

Az ifjúság helyzetét érintő infrastrukturális fejlesztési igényekhez tartoznak az ITS-ből kiemelt alábbi részelemek is: „A városrész központhoz közel eső része gazdag zöldfelületekben, amelyek minősége jelenleg nem felel meg a kor elvárásainak. Margit Sziget és a Ferencesek tere jelentős további zöldfelületi potenciállal rendelkezik, ahol a játszótérfejlesztésre is igény mutatkozik. A Margit-szigeten a víztorony szolgáltató pl. éttermi funkciójának kialakítása több éve napirenden van.”

Az ifjúságot érintő minőségi szabadidős tér, terek kialakításában ez az irány is egy lehetséges fejlesztési elképzelés lehet.

A település „Érpart” elnevezésű területének funkcióit vizsgálva láthatjuk, hogy az egyik legfontosabb terület lehet, amelyet az ifjúság szempontjából fejleszteni kell. Az Érpart funkciói: elsősorban lakófunkciók, ugyanakkor kiemelkedő közfunkciók is ide köthetőek, azaz itt találjuk az alábbiakat: Jászberényi Városi Könyvtár és Információs Központ, Belvárosi Általános Iskola, Földhivatal, Sün Sámuel óvoda, Zengő óvoda, Sportcsarnok, Ifjúsági ház, Fogyatékkal Élők Klubja, Hamza Gyűjtemény és Jász Galéria, Honvéd Jász Kaszinó, Mentőkutyás Kiképző Bázis. A városrészben található Ifjúsági Ház funkciója kiüresedett átalakítása és esetlegesen más, nem kulturális funkcióval való megtöltése időszerű. Szükséges továbbá a Fogyatékkal élők új helyre költöztetése (érintett városrész: Kertváros). Az ún. Pelyhespart városrészben is szükséges a bölcsőde és óvodafejlesztés.

⁵ A CLLD HKFS készítése során: hat különböző kérdőívet állítottak össze, amelyekre online felületen lehetett válaszolni. Közel 1200 kérdőívet dolgoztak fel.

Helyzetelemzésünkben nem térünk ki részletesen a fiatalok védelmét szolgáló bűnmegelőzésre, ezt a Bűnmegelőzési Program (drog prevenció is) szolgálja. Az ezzel való összehangolt működési irány viszont kívánatos volna.

Az infrastrukturális fejlesztések között tehát az ifjúság számára a Belvárosban, vagy annak közelében volna kívánatos egy közösségi tér kialakítása, amely a 14-20, illetve a 18-25 év közötti fiatalok kulturált körülmények közötti biztonságos szabadidős tevékenységeinek, szórakozásának tere volna. Ez az igény azért is reálisan megvalósítható, mert a városban jelentős kihasználatlan épületinfrastruktúra áll rendelkezésre, többek között a Honvéd Jász Kaszinó, Ifjúsági Ház, valamint további épületek is bevonhatóak az ifjúsági közösségfejlesztés és életminőség javítása érdekében végzett munkába, valamint olyan szabadidős szabad terek is találhatóak, amelyek pedig közösségfejlesztő vagy épp kulturális céllal szervezett rendezvények esetén hasznosíthatóak (fejlesztést követően). Ilyenek a Margit-sziget, a Ferencesek tere és a teljes Zagyva partszakasz.

A köznevelésről röviden szólva elmondhatjuk, hogy Jászberényben az általános iskolai oktatás 2013 óta elsősorban a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ fenntartásában működik. „2016-ban a városban négy általános iskola tartozik a KLIK Jászberényi Tankerülethez:

- a Jászsági Apponyi Albert Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola,
- a Jászsági Általános Iskola Bercsényi Miklós Általános Iskola Tagintézménye,
- a Jászsági Általános Iskola Székely Mihály Általános Iskola Tagintézménye és
- a Palotásy János Zeneiskola Alapfokú Művészeti Iskola.

További három olyan iskola működik a városban, ahol általános iskolai és középiskolai osztályok egyaránt vannak, ezek közül kettő egyházi fenntartású.

- Nagyboldogasszony Kéttannyelvű Katolikus Általános Iskola és Gimnázium;
- Jászberényi Katolikus Általános Iskola és Középiskola, Liska József Szakközépiskola, Gimnázium és Kollégium Tagintézménye),
- Szent István Sport Általános Iskola és Gimnázium (Szent István Egyetem gyakorlóiskolája).

A városban hat középiskola működik, ebből három – már fent említett – általános iskolai osztályokkal együtt.

- A Lehel Vezér Gimnázium szintén a KLIK fenntartásában működik;
- Szolnoki Műszaki Szakképzési Centrum Klapka György Szakközépiskolája és Szakiskolája – a szakképzési centrumok 2015-ben alakultak meg;
- Terplán Zénó Ferences Szakiskola és Gimnázium az egyház fenntartásában van, negyedik ferences középiskolaként Magyarországon.

A diákok között sok a bejáró, a Liska József Iskola 98 férőhelyes kollégiummal rendelkezik. A Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti és Pedagógiai Kara képviseli a felsőoktatást, hozzá tartozik a pedagógus jelöltek számára a gyakorló általános iskola és gimnázium is. A Kar tradicionális képzési profilját a közel százéves múlttal rendelkező tanítóképzés jelenti. Ezzel a szellemi örökséggel vált a Jászság meghatározó intézményévé. Az elmúlt évtizedekben képzési kínálatát bővítette az Andragógia és Társadalomelméleti szak, Informatikus könyvtáros szak, a Neveléstudományi Tanszék, a Szociálpedagógiai és Természettudományé is Testnevelési Tanszéken kínált szakokkal. 2014 januárjától az óvodapedagógus szak színesíti a képzési palettát.”⁶

Ennek ellenére a 2016-17-es tanévre felvettek száma viszonylag alacsony, valódi egyetemi – felsőoktatási jellegű közösséget az intézmény jelenleg még csak igen kis részben képes létrehozni (egész egyszerűen az igen alacsony hallgatói létszám okán).

Az iskolázottságról már többször elmondtuk, hogy kulcskérdés, hogy egyre több diplomás fiatal maradjon és / vagy jöjjön a városba, és maradjon is itt, mert ugyan a másik véglet – képzettség szempontjából – nem kiugróan magas, azaz az analfabetizmus csak igen kis számban tapasztalható körökben, azonban a fiatalok és a középkorú korosztály esetében leggyakoribb a középfokú végzettség (jellemzően valamilyen szakmát szereztek meg). Minél alacsonyabb státuszú lakosságot vizsgálunk, annál inkább jellemző a nők esetében, hogy a képzettség és a státusz egyenes arányosságban vannak egymással (az alacsony státuszú nők ritkábban rendelkeznek befejezett középfokú tanulmányokkal, főként a korai gyermekvállalás miatt).

⁶ Forrás: CLLD HKFS, 2016

Célunk tehát nem csak a korai iskolaelhagyás visszaszorítása, hanem a középiskolás és 18 év és 25-28 év közötti fiatalok számára jövőkép megteremtése, az oktatás terén akár alternatív megoldások biztosítása és a közösségi tevékenységek révén a kötődés erősítése.

A fiatalok helyzete kapcsán érdemes e helyen is idézni a korábban elkészült CLLD Helyi Közösségfejlesztési Stratégiában összefoglalt kérdőíves felmérés eredményeképp az ifjúság meglátását az alábbiak szerint:

„Az egyetemisták zöme első helyen említette, hogy akkor maradna a városban, ha lenne biztos munkalehetősége,⁷ de fontos szempont számukra a szociális dimenzió is: kapcsolataik ápolása is a családjukkal, partnerükkel. Legtöbbjük – akárcsak a középiskolások – a város kulturális kínálatából hiányolják a színházi előadások bőségét, keveslik a szórakozásra alkalmas helyek, szabadidős központok, kávézók, kocsmák, számát.⁸ Gyakran megjelenik az aktívabb diákközösség igénye- „pezsgőbb diákélet”, több hallgató, összetartóbb társaság stb. Van nevesíthető, kielégítetlen kulturális igényük: sokan ismerkednének meg a népművészet egyes formáival (keramikusság, cserépedény készítés, néptánc), és - akárcsak a középiskolásoknál – náluk is erős a fotózás, a digitális képalkotás megismerésének vágya. Utóbbiak a médiakultúra, valamint a népművészet más ágai (fafaragás, csipkekészítés, szobrászat) iránt érdeklődnek, foglalkozás-szerűen, öntevékeny csoportokban remélve a lehetőséghez való jutást.

A diákok szeretnék magukat új sportokban is kipróbálni. Az egyetemisták a kézilabda, röplabda, görkorcsolya, szertorna, atlétika, közelharc, lovaglás iránt érdeklődnek, a középiskolások a darts, az atlétika, az amerikai foci, a kajak-kenu, a billiárd, a lovaglás és különböző extrém sportok iránt érdeklődnek. Erős a vonzalmuk a küzdősportok és a harcművészetek (capoeira, kempó, MMA, K1) iránt.

⁷ Többen jelezték, hogy akkor (is) maradnának, ha speciális képzéseken tudnának részt venni a városban.

⁸ Jellemző, hogy az ezirányú hiányok egy része a Víztorony hasznosítására vonatkozó elképzeléseket is előformálta (kilátó, kávézó/étterem/cukrászda kialakítása. A legtöbben egy olyan közösségi központot látnának ott szívesen, ahol különböző programokat (zenei est, kiállítás) lehetne rendezni. A belső változtatásokon kívül sokan átalakítanák az épület külsejét, a torony lefestése mellett, többen mozivásznonként használnák a külső felületet. Ezek a válaszok mintha a legjobb gyakorlatnak tekinthető síófoki víztorony mintáját látnák követendőnek, számos válaszadó ezt meg is említi.

A fiatalok nyitottak az online részvételi kultúra iránt. Az egyetemisták olyan online felületeket vennének használatba, ahol a két központi kérdés a vizsgák/tanulás valamint a közös bulik lennének. A középiskolások az iskolával kapcsolatos dolgokról vitatkoznának a barátaikkal (érettségi, osztálykirándulás, ballagás, tanulás, nyelvvizsga, a tanárokról való véleményegyeztetés). A válaszokban megjelenik még a szabadidős programok tervezése, valamint a szórakozóhelyek kiértékelése is.

A diákok majd 40%-a nyitott arra, hogy tudományos programokba kapcsolódjon be. Az egyetemisták inkább a humán tudományok iránt érdeklődnek (pedagógia, pszichológia, magyar nyelv és irodalom, informatika, csillagászat, szociometria, néprajz), míg a középiskolások a fizika, csillagászat, informatika, rák elleni kutatás, energetika, természetvédelem, környezetvédelem, űrkutatás, szociális kutatás, egészségügy, biológia, régészet önkénteskednének.

A (természeti) környezet fejlesztésével kapcsolatban sok ötletük van. Fontosnak tartják az önkéntes szemétszedést, a parkok számának növelését, az állatkert bővítését, a szelektív hulladékgyűjtést, a játszóterek fejlesztését, napelemek felállítását, valamint fák és egyéb növények elültetését a városban. Visszatérő megállapítás, hogy az amúgy sok szempontból gazdagnak érzett, csak néhány területen hiányos kulturális programkínálattal (koncertek, rendezvények, szórakozás, városi sportesemények) kapcsolatban erős az igény új befogadó terekre, és a jelenleginél sokkal magasabb szintű tájékozottságra. A középiskolások Alma Materükről, valamint továbbtanulási lehetőségekről szeretnék a jelenleginél kiterjedtebb tájékoztatási gyakorlatot.”

3.2 Demográfiai vonatkozások

Több ízben hangsúlyoztuk, hogy a város egyik legégetőbb problémája a fiatal népesség elvándorlása, amelyhez kapcsolódóan számos indokot és lehetséges megoldási kulcsot is vázoltunk a korábbiakban. Ugyanakkor néhány adatot szeretnénk ebben az anyagban is megosztani, nem, mint új információt, hanem az átfogó kép okán.

A város állandó népessége 2014-ben 26 629 lakónépessége pedig 26 372 fő, amely az eddig legmagasabb és 1980-ban mért népességszámhoz képest (31 402 fő) folyamatosan csökken. Fontos cél tehát a természetes fogyás mértékének csökkentése mellett a migrációból adódó lakosságszám fogyás megállítása. A fiatalok, főként a középiskolai, még inkább a felsőfokú végzettséggel rendelkező fiatalok számára különösen fontos olyan életpálya, jövőkép kialakítása, amelyben lehetőséget látnak a letelepedésre, családalapításra. A fiatalok helyben tartására az önkormányzatnak közvetlen és közvetett eszközei vannak, és hosszú távon a település egyértelmű jövője múlik azon, hogy az elöregedést meg tudja-e állítani, vagy legalábbis csökkenteni képes lesz-e. Mindemellett az is fontos, hogy a lakosság összetétele (képzettség) is javuljon, a foglalkoztatási ágazat nagyobb gazdasági potenciált tudjon realizálni.

Területi megoszlás szerint az Érparton a kiskorúak száma a városi átlagnál magasabb, ugyanakkor a legmagasabb (20%) a Pelyhesparton a kiskorúak százalékos aránya. A munkaképes korúak megoszlása viszonylag egyenlő, a Kertvárosban azonban már a 60 év feletti korosztály túlreprezentált.

3.3 Iskolán kívüli oktatás, képzés, sport, tehetséggondozás

Ahogy azt már kifejeztük, ha egy fiatal kortárs közösséghez tartozhat, önképe és jövőképe megfelelőbben fejlődik, kötődése erősödik, amely végső soron eredményezheti, hogy a városhoz való kötődése, a város megtartó ereje is erősödjön.

Ugyanakkor ahhoz, hogy elérje azt a küszöböt a közösségi élet minőségi javulása által okozott népességmegtartó erő, igen összetett és egymással összehangolt akcióra van szükség. Fontos tudatosítani az ifjúsággal foglalkozó szervezetek és a város vezetősége szemléletében azt, hogy a koraifjúság nehezen alakít ki (korosztályos jellegéből kifolyólag) olyan önszerveződéseket, amelyek hosszú távon megmaradhatnak, ugyanakkor a középiskolai korosztályt követő fiatal felnőttek, azaz a 18 és 28 év közöttiek jóval inkább. Ez a korosztály azonban szinte eltűnt a város hétköznapjaiból, egyetemre, főiskolára máshová járnak, a szakmával rendelkezők közül pedig sokan a fővárosban próbálnak szerencsét a magasabb keresetek reményében.

Kiemelten fontos tehát az ifjúsági szervezeti rendszer átstrukturálása és megteremtése, hiszen alakítani majd már fognak rajta tudni a fiatalok, megteremteni viszont még nincsen meg minden eszközük. A folyamatban (népességmegtartó erő) igen jelentős az iskolán kívüli tevékenységek szerepe. A tehetséggondozás, sport, művészeti nevelés és egyéb, tulajdonképpen minőségi szabadidős tevékenységek azonban szinte kizárólag a közepes vagy annál magasabb státuszú családokból érkező fiatalok számára elérhetőek egészen egyszerűen amiatt, hogy az alacsony státuszú családokban sem motiváció, sem igény, sem a képesség (tandíj, foglalkozás díja) nem adott, hogy biztosíthassák a fiatalok számára az ilyen típusú önképzést.

A célcsoport minél hatékonyabb bevonása az iskolai kereteken kívüli, illetve a szabadidős tevékenységekbe azért is kiemelten fontos, mert a képességfejlesztés, a készségek és szokások kialakítása ezáltal finomítható, és egy minőségibb felnőttkori lét irányába mozdítható el. Azaz, ha olyan hatások érik a fiatalokat, amelyek képesek arra, hogy szokásokat alakítsanak ki és stabilizáljanak (elsősorban csoportos tevékenységek képesek erre), akkor azok szükségletté formálódhatnak, amely önmagában a szokás beidegződéséből fakad. Ebbe a csoportba (szükséglet) tulajdonképpen minden egyszerű szükséglet is beletartozik, minden, ami a társadalomban betöltött szerepünk fenntartásához szükséges. Ebben a szükségletkialakításban a társadalom felnőtt tagjainak igen nagy szerepe van (lehet ideális esetben), azaz, hogy egy fiatal milyen hatásokkal, behatásokkal találkozik, mi az, ami formálja az ő személyiségét, az sokszor függ a fiatal körbevevő felnőtt társadalomtól. Azok a normák, eszmék, célok, amiket mi közvetítünk számukra, meghatározóak lehetnek még akkor is, ha a közvetlen szocializációs környezet (család) ettől eltérő normákat közvetít egy fiatal számára (család és egy védett környezet, ideális esetben iskolán kívüli tevékenység révén). Serdülőkorban a közvetett szükségletformálás válik hatékonyvá, amikor a csoport, a fiatalok egymással állnak kapcsolatban, és a normák, és eszmék és magatartásformák a közösségi kölcsönhatások révén stabilizálódnak.

Kifejezetten jó példa a fiatalok szociális, társas-, kulturális- és identitásfejlesztésére a Jászság Népi Együttes, amely egy közösség szerveződésének, összetartó erejének jó példája.

Az együttes immár 45 éve a népi hagyományőrzés szolgálatában áll, és a Folklór Kulturális Közalapítvány működtetésében a városban a legtöbb fiatal tudja elérni, megszólítani minőségi szabadidős tevékenység végzésére csábítva. Szűcsné Urbán Mária, a Viganó Alapfokú Művészeti Iskola szakmai igazgatója, a Jászság Népi Együttes egyik vezetője az együttes klubhelyiségében hangsúlyozta, ma már nem csak Jászberényben, hanem a térségben további 8 településen, köztük két Pest megyei településen végzik ezt a feladatot, amely az ifjúság számára kikapcsolódást, viszonyítási pontot, identitásfejlesztést, minőségi szabadidős és társas kapcsolatokban való lét lehetőségét, sőt, némely esetekben a kitörés egyetlen eszközét is jelentheti. Ezzel együtt nagyon nehezen újulnak meg, az utánpótlás biztosítása pedig ugyanolyan nehéz (és egyre nehezebb) számukra is, mint bármely más sport, aktív, civil, stb. szervezet számára, akik fiatalokkal dolgoznak. A motivációs szint csökkenése és a kitartó munka mellett való elkötelezettség ugyanis folyamatosan csökken. Az együttes azonban kész együttműködni olyan társ-szervezetekkel, akik szintén az ifjúságért szeretnének tenni, és készen állnak arra is, hogy a szervezetében és kompetenciáiban is megújuló Jászberény Ifjúsági Önkormányzat munkájában részt vegyenek. A Szűcs Gábor és Szűcsné Urbán Mária által vezetett együttes is próbált azonban a nem rendszeresen járók számára szabadidős tevékenységre alternatívát nyújtani, de nem mindig sikerült egy-egy táncházra megfelelő számú érdeklődőt vonzani. Azt, hogy ezt mi okozhatja, nem tudják, viszont a motiváció is gond lehetett, nem csak esetlegesen a kommunikációs formák, vagy az időpont megválasztásának tudható be egy-egy kevesebbek által látogatott nyílt közösségi rendezvény. Ami viszont évről évre egyre több látogatót vonz, az a Csángó Fesztivál, amely azok számára is vonzó, akik maguk nem táncosok, és a népi hagyományokhoz hozzá nem értő, de szórakozni, kikapcsolódni vágyó érdeklődők. A fiatalokkal való közvetlen kapcsolatból nyert tapasztalásokra alapozva Szűcsné Urbán Mária elmondta, a fiatalok számára egyáltalán nem áll rendelkezésre megfelelő szórakozóhely, sőt, azt látja, hogy a szórakozni vágyó mai fiatal korosztály már nem is 7-8 órákor, hanem 11 órákor indul vagy indulna szórakozni, ami további nehézségeket okoz a városban.

A városban hatályban lévő rendelet alapján a szórakozóhelyek, klubok nyitva tartása erősen korlátozott (még hétvégén is).

Az együttes vezetői a térségben és a városban meglévő igen komoly szálláshelyhiányt is sürgősen megoldandó kérdésnek tartják, hiszen egy-egy fesztivál esetén szinte lehetetlen elhelyezni a résztvevőket (és látogatókat).

A város másik ifjúsági kérdésekben hajtómotor szerepet játszó szervezete a Jászkerület Nonprofit Kft.⁹, ahol Tóth József ügyvezető leginkább azt a kezdeti lépést emelte ki a teendők közül, hogy valódi szembenézés kell, a fiatalság valódi igényeinek felmérése, vagy, ha nincs igény, akkor az igény felkeltése egy-egy tevékenység iránt a célcsoport érdekében. Hangsúlyozta, hogy a középiskolás korosztályt szinte teljesen lefoglalja az adott középiskola, és szinte nincsenek is 18 év feletti diákok, fiatalok a városban, illetve akik vannak, őket még inkább nehéz közösségi tevékenységekbe bevonni. Ennek ellenére folyamatosan kísérleteznek, hogy miként lehetne ezt a korosztályt megszólítani, ugyanakkor infrastruktúra nélkül a legjobb ötlet is elerőtlenedik, nem tud felerősödni és valóban célt érni.

A vezető véleménye szerint, ha nincs megfelelő szintér, nincs kiépített rendszer, úgy egy-egy rendezvényt kivéve nagyobb és rendszeres jellegű aktivitást szinte lehetetlen kiváltani az ifjúságból.

Ezzel együtt kiemelte, hogy a Könyvtár, amelynek vezetője, Kovács Péter részletesen beszámolt az ifjúság különböző korosztálya számára kínált akcióikról, eseményeikről, tevékenységükről, folyamatosan ebbe az irányba hat. A csillagászat, a klubhelyiség, a közösségi meseírás programja, író olvasó találkozók és további rendezvények gyakran vonzzák a korosztályt, de csak egy bizonyos réteg mozgósítható.

A városi rendezvények szervező csapata is azt látja, nincs sem fedett, sem megfelelő kültéri gyülekezőtér, ahol néhány száz főt le lehet ültetni és egy közepes méretű színpadon megfelelő előadásokat lehetne tartani (egyik javaslatként a Margit sziget hangzott el mint

⁹ Ifjúsági Házát működtető: Jászkerület Nonprofit Kft.: A szocreál típusú épület a Városi Könyvtár közvetlen szomszédságában található. A 20- és 30 fős két klubterem mellett egy 300 fős befogadására képes színházterem is van az épületben, amely kamaraszínházként funkcionál(hat). Oktatóteremek 20 és 30 fős, színházterem 300 fős befogadóképességű, audiovizuális felszereléssel. Az Ifjúsági Ház épületében néhány civil szervezet is rendszeresen tart rendezvényeket (klubfoglalkozások). Forrás: ITS

az időjárástól függően szabadtéri gyülekezőtér, ugyanakkor a rekreáció helyszíne is lehet a terület.

Tóth József is fontosnak látja ugyanakkor, hogy digitális eszközöket is adjunk a fiatalok kezébe, hogy az ő nyelvükön szólítsuk meg és érijük el őket, legyen szó akár egy zenei programról, prevenciós előadásokról, vagy a városban az ingyenesen elérhető wifi rendszer segítségével bárhonnét elérhető közös alkalmazásokról. Az ügyvezető úgy gondolja, hogy tudatosítani kellene, hogy nagy hibákat követtünk el, amelyeket ezután el kellene kerülni. Kitért ugyanakkor ugyanarra a problémára, amelyet a Jászság Népi Együttes vezetői említettek, még hozzá arra, hogy hétvégén leginkább akkor jönnek vissza a felsőoktatási intézményekben tanuló fiatalok, ha szabadidejüket is el tudják tölteni. Klubhelyiség kialakítására Kovács Péter elmondása szerint a Könyvtár galériája lenne a legmegfelelőbb az ő intézményükben, amely egy minőségi beszélgetős, találkozóponttá alakulhat át ennek megfelelően (kávézó, teázó, cukrászda formában akár).

A településen kifejezetten jelentős az Állatkert szerepe is, ahol nyári időszakban táborok, év közben pedig családi és oktatási szervezetektől a Zagyva parti állatkertbe látogató fiatalok jelentős számban részesülnek közvetlen természeti élményen alapuló fejlesztéssel. A komplex élményt adó szabadidős program, maga az Állatkert azonban képes lehet a későbbiekben olyan módon kiterjeszteni ezt az élmény-tapasztalást, hogy az oktatás, a nem iskolai rendszerű oktatás része legyen. Fontos ugyanis, hogy a természet, a játék, az érzelmi hatások következtében különféle erkölcsi tulajdonságok, jellemvonások alakulnak ki, mint közösségi érzés, a kötelességtudat és felelősségérzet (humanizmus), a fegyelem, az önuralom, az akarat. A játékos formában megtapasztalt élmény és tanulás során a gyerekeknek olyan akarat tulajdonságai is fejlődnek, amelyek a munkára nevelés feladataihoz kapcsolódnak: kötelességtudat, rendszeresség, pontosság, kitartás, megbízhatóság, önuralom, kezdeményezőkézség, fegyelmezettség, kollektív érzés, becsületesség. Mindez természetesen felveti a humán erőforrás (a fentiekben már említett ifjúsággal foglalkozó szakember) kérdést, hogy megfelelő legyen a kommunikáció és kapcsolódás az adott szervek, intézmények, civil szervezetek, szülő, iskola és gyermek között.

Az ifjúsággal foglalkozó, illetve lehetséges partnerszervezetkről a 2. számú melléklet táblázatában adunk egy rövid listát.

Összességében elmondható, hogy a helyi szabályozási, közigazgatási eszközökkel is támogatni kellene olyan ifjúsági közösségek létrehozását, amelyek a közösségi életben való részvételt elősegítve a fő célokhoz is illeszkednek.

3.4 Foglalkoztatás

Kimondottan a foglalkoztatással csak érintőlegesen foglalkozunk, hiszen egyrészt többször kitértünk erre a helyi társadalmi berendezkedést bemutató helyzetjelentésben, másrészt a foglalkoztatás szakterülete meghaladja jelen ifjúsági koncepció kereteit. Ugyanakkor kiemelten fontos cél, ahogy többször említettük is, hogy az ifjúság egészére értve növelni tudjuk a képzettség szintjét, amely aztán a foglalkoztatási arányokon is javíthat, ugyanakkor a városban és a térségben jelenleg kínálkozó munkalehetőségek jó része az alacsony és vagy közepes képzettségű munkavállalóknak kedvez, így a foglalkoztatási adatok javításához a képzésen is túlmutató intézkedésekre lenne szükség.

Az Európa 2020 stratégia kiemelt *célja* „A 20–64 éves nők és férfiak foglalkoztatási rátájának 75 %-ra növelése, többek között a fiatalok, az idősebb munkavállalók és az alacsony képzettségű munkavállalók nagyobb mértékű foglalkoztatása, valamint a legális migránsok fokozottabb integrációja révén.”

Jászberény város Integrált Városfejlesztési Stratégiájában, valamint egyéb fejlesztési dokumentumokban is kiemelt helyen szerepelnek a munkaerő- piaci fejlesztésekkel összefüggő tervek. Fontos ebben az alfejezetben is megjegyeznünk, hogy Jászberényben a 18 és 25 év közötti korosztály arányában kisebb számban van jelen, amely nem csak a felsőoktatási intézményekbe történő eltávolodást takarja, hanem a külföldi munkavállalás arányának rohamos növekedését is. A TÁRKI és a KSH Népeségtudományi Kutatóintézet 2001-2013 közötti időszakban végzett kutatásai szerint az ezredforduló óta másfélszeresére nőtt a külföldi munkavállalást vagy végleges letelepedést tervező magyar fiatalok aránya, tizedük komolyan tervezi, hogy külföldön dolgozzon és/vagy éljen. A főbb migrációs

célországok Ausztria, Németország és Nagy-Britannia.¹⁰ Nem áll rendelkezésre pontos statisztika arra vonatkozóan azonban, hogy a jászberényi lakosok közül hány fő dolgozik külföldön, illetve, hogy hányan tervezik a külföldi munkavállalást rövid- vagy hosszútávon. A tendenciát azonban jól tükrözheti, hogy a Jászberényben tanuló diákok körében a fiatalok jövőképeire irányuló kérdőíves felmérést végeztek, amelyet 179 általános iskolás- és 308 középiskolás diák töltött ki önkéntesen.¹¹ Az általános iskolások 42%-a képzei el a jövőjét Jászberényben. Tanulmányaik befejezése után 20%-uk Jászberényben, míg 21%-uk külföldön szeretne dolgozni. A középiskolás diákok 19,8%-a szeretne külföldön munkát vállalni, 9,7%-a pedig szeretne Jászberényben dolgozni. A megkérdezettek 20%-a képzei el a jövőjét Jászberényben. A középiskolások arra a kérdésre, hogy milyen munkát szeretnének végezni Jászberényben, az alábbi válaszokat adták: rendőr, edző, családgondozó, fodrász, pék, cukrász, vendéglátó, üzletvezető, pedagógus, informatikus. Az általános iskolás jászberényi lakosok 80%-a, a középiskolás jászberényi diákok 71%-a szeret Jászberényben élni.

Folytatva a Jászberény Helyi Foglalkoztatási együttműködés, paktum megvalósítása a jászberényi járásban című dokumentumból¹²vett gondolatmenetet, Jászberény fiatalok közötti népszerűsége ellenére mégsem vált egyértelműen kiemelt vándorlási célterületté a fiatal képzett, dinamikus népesség számára. Ahogy többször megjegyeztük az előző fejezetekben a város előregedő népességű, munkaerő szempontjából pedig a helyi lakosság nem képes biztosítani a helyi vállalkozások munkaerő igényét, a felkínált álláshelyek egy része betöltetlen marad, illetve nem helyi lakos tölti be azokat. A munkanélküliség ugyanakkor alacsony (messze a megyei átlag alatt van), mégis, a foglalkoztatás egyensúlya felborultnak mondható. „A járásban jelentős munkaerő-tartalék nincs, a munkaképes lakosság nagyját felszívják a térségben működő vállalkozások és multinacionális cégek. Számos területen munkaerőhiány jelentkezik a szakképzett és a betanított állomány között is, ami már gátolja a gazdasági fejlődést is (cégek terjeszkedése, fejlesztése). Problémát jelent ugyanakkor az is, hogy a helyi szakképző iskolák igazán nem képeznek a térségben működő

¹⁰ TÁRKI, 2013

¹¹ Jászberény demográfiai helyzete, 2015

¹² Helyi foglalkoztatási együttműködés, paktum megvalósítása a jászberényi járásban, MT, 2016. augusztus

cégek profiljába vágó szakembereket, illetve a képzett szakembereket és a fiatalokat nehéz megtartani a járásban.”

Kiemelten fontos tehát a fiatalok munkaerő-piaci integrációjának támogatása (akár gyakornoki programok, akár a vállalkozóvá válás avagy más, foglalkoztatást segítő programok segítségével). Erre szolgál az ún. „Ifjúsági Garancia program” elnevezésű projekt, amely 2015 elejétől 2021-ig tart, és a megye egészét érintő megvalósítást takar (GINOP 5.2.1-14 program keretén belül).

3.5 Esélyegyenlőség, szegregáció

Az esélyegyenlőséget tekintve több kiindulópontot is választhatnánk vizsgálatunkkor, amelyek között egy kevésbé elterjedt, ugyanakkor igen komoly hátrányos helyzetű szegmenst, magukat a fiatalokat kell megneveznünk elsőként jelen anyagban. A fiatalok számára ugyanis hátrányos helyzetet jelent önmagában a korosztályhoz való tartozás, ha például a munkaerőpiacon szeretnének elhelyezkedni (hátrányos megkülönböztetés éri a gyakorlat nélkül álló fiatalokat), ugyanakkor problémát jelent önmagában az is, hogy egy ifjúsági korosztályhoz tartozó személy munkaerőpiaci megítélése már csak azért is alacsonyabb fokú, mert a munkaadó előítélettel rendelkezik a munkához való hozzáállás, munkabírás, hosszú távon való számítás terén. Ebben igen fontos az ifjúsággal foglalkozó szervezetek munkája, hogy felkészítsék a fiatalokat a munkaerőpiaci kihívásokra, ugyanakkor gyakornoki és más programok keretében pedig a munkavállalókat érzékenyítsék, hogy a hátrányos helyzet kevésbé legyen érzékelhető.

A 'klasszikus' értelemben vett esélyegyenlőség gondolatát felvéve pedig a város belterületét vizsgálva elmondható, hogy a roma kisebbség általában a belterületi iskolákba járattja gyermekeit (alapfokú, általános iskolai intézmények), miközben életterük a külterületekre koncentrálódik. A Helyi Esélyegyenlőségi Program ezeknek a fiataloknak a diszkriminációmentes bánásmódjára kíván megoldásokat adni. Az egyenlő bánásmód azonban mindig kétirányból kell, hogy megvalósuljon, ebben a folyamatban az intézmények önmagukban kevesek, az érintett célcsoport bevonása nélkül nem lehetséges az esélyegyenlőség biztosítása. A fiatalok közösségi felzárkóztatását, kompetencianövelését,

a szegregáció visszaszorítását szolgálja a Tanoda program is, amelyek javarészt a 31. sz. út mentén található külterület, az ún. Neszűr területén élő családokból érkező fiatalokat célzó projekt. Ez a projekt ugyanakkor elsősorban a korai iskolaelhagyás céljából jött létre, a közösségfejlesztésre – jellegéből adódóan – kisebb hangsúlyt tud fektetni (egyéni fejlesztésre épít).

Így aztán kiemelten fontos lenne, hogy a vezetői összefoglalóban leírt CLLD projekt keretén belül végül átfogóan megvalósulhasson az ifjúság közösségeinek létrehozása, amely a felzárkóztatást is célozza, ugyanakkor a képzettebb fiatalokat helyben tartását is elősegíti.

Mindezen túl azonban önmaga a város vezetése is kiemelten kezeli az esélyegyenlőségi kérdést, a Jászberény Városi Önkormányzat olyan beavatkozásokat is tervez, amelyek konkrét elmozdulásokat eredményeznek az esélyegyenlőségi célcsoportokhoz tartozók helyzetének javítására (kommunikációs csatornák célirányos használata, együttműködési rendszernek a felállítása, HEP fórumok, stb.)

A szegénységben, mélyszegénységben élők, valamint a roma kisebbséghez tartozó fiatalokat jóval nagyobb arányban érinti a munkanélküliség és a társadalmi kirekesztettség. A munkaerőpiacra való bevezetésük azonban nem megvalósítható önmagában egy program segítségével, csakúgy, mint az ifjúság helyzetének javítása, a szegregációval sújtott ifjúság felzárkóztatása még inkább egymásra épülő programokat kíván, ill. átfogó szemléletet a megvalósuló programok mindegyikére vonatkozóan. Ebben a munkában nagy szerepet vállal a térségben az ún. „Helyet!” Alapítvány, amely jogi értelemben vett alapítása előtt is ezzel a céllal működött, többek között szakmai megvalósítását segítette a Jászberény Városi Önkormányzat TÁMOP-5.3.6-11/1 kódszámú „A jászberényi Faiskola utcai szegregátum komplex telepprogramja” c. projektjének, ahol a mélyszegénységben és térben elszigetelten élő családok, főként romák körében a fiatalok számára pályaorientációs tréningeket, csoport-foglalkozásokat és egyéb közösségfejlesztéshez kapcsolódó szolgáltatásokat nyújtott (Tanoda). Az alapítvány által működtetett tanodát jelenleg 25 fő veszi igénybe. Adományközvetítő tevékenységet is folytat a szervezet, ugyanakkor igyekszik aktív részesévé tenni saját helyzetük javításában a célcsoportot, és a Termelő Falu című programban közreműködve segítette a Neszűrben élő családok közösségi termelésének

megvalósításában (fóliasátrak segítségével közösségi termelést megteremtése, elsősorban a saját szükségletek kielégítése érdekében).

Öregerdei gyermektábor felújítása elsősorban a Neszűrben lakó fiatalok számára jelent közösségi teret, az épület felújítása, közösségépítésre és fejlesztésre alkalmassá tétele az Önkormányzat célja. Az infrastrukturális beruházás szolgáltatás kiépítésével együtt jár, amely képes az ott élő családokkal közös – értékteremtő - munkát végezni, az ott élő gyermekeket összefogni, társadalmi felzárkóztatásukat elősegíteni.¹³

Az ifjúság szolgáltatásokhoz való hozzáféréséről elmondható, hogy jóval kisebb arányban jutnak hozzá az oktatást kiegészítő lehetőségekhez, a kulturális értékekhez, mint azok a fiatalok, akik magasabb státuszú családokból érkeztek. Az ifjúságon belüli érzékenyítés is kiemelt feladat, azaz a korosztályon belüli társadalmi különbségek okozta feszültségek kezelése, egymás megsegítése irányában is el kell mozdulni a városnak a hatékony megoldások érdekében.

3.5 Ifjúság kultúrája – kultúra, sport, szórakozás és ifjúság

Fontos hangsúlyoznunk, hogy a jellem, a személyiség fő formálója a fiataloknak közvetített magatartásminták meghatározása. Azaz, ha jól formált eszméket, célokat, magatartásmintákat tükrözünk a fiatalok felé, az közvetlenül hat a felnövekvő generációra.

Az alábbiakban elsőként egy olyan résztáblázatot közlünk, amely nem egy teljes SWOT analízis, hanem a CLLD Helyi Közösségfejlesztési Stratégia SWOT elemzéséből azok az elemek, amelyek az ifjúságpolitikai kérdéskört hatványozottan érintik. Ezt követően könnyebben tudunk egységes képet alkotni az ifjúság kultúrához való viszonyáról, jobban fogjuk érteni, miért nehézkes a korosztály motivációja egy-egy programra (a korosztályos sajátságokon kívül).

¹³ Forrás: ITS

Azt is említettük már, hogy a közösségi tevékenységek, hálózatok aktivitását növelve multiplikátorhatást érhetünk el azzal, ha egy időben motiváljuk az idősebb és a fiatalabb korosztályt, ugyanakkor ez a motiváció a különböző szervezetek együttműködése esetén hozhat csak valódi közösségfejlesztést, szükség van az identitást, kötődést és összetartozást erősítő tevékeny csoportok megteremtésére és szoros együttműködésére.

Az ifjúságot érintő kérdésekben tehát az erősségek és gyengeségek az alábbiak:

Erősségek – Belső tényezők	Gyengeségek – Belső tényezők
<ul style="list-style-type: none"> - A város gazdasági ereje (vállalkozások száma, árbevétel stb) vezető helyre rendeli JNSZ megyében - Jászberényben alacsony a munkanélküliség viszonylag magasak az átlagjövedelmek - A közintézmények és közszolgáltatások megfelelő színvonalúak - Jelentős számú aktív civil szervezet - Aktív kulturális, művészeti élet – gazdag városi programkínálat, alkotótáborok - Évente megrendezendő városi programok / nemzetközi hírű fesztivál (Csángó Fesztivál) - különféle sportok hagyományai (jégkorong, kosárlabda, keleti küzdősportok) - jelentős számú program zajlik a hátrányos helyzetűek integrálása érdekében 	<ul style="list-style-type: none"> - Jászberény lakossága folyamatosan csökken, aminek fő okozója az alacsony természetes szaporodás- és kisebb részben az elvándorlás - a város lakossága elöregedő - a város gazdasági szereplői nem integrálódnak eléggé a város életébe - az önkormányzatnak szűkös a mozgástere a gazdaságfejlesztésben - a gazdasági struktúraváltás megindulása ellenére alacsony a minőségi munkahelyek száma - kevés az aktív és a város életében valós szerepet játszó civil szervezet - jellemző a kulturális örökség statikus interpretációja az innovativitás alacsony érvényesülése - a városban jelentős kihasználatlan épületinfrastruktúra (Honvéd Jász Kaszinó, Ifjúsági Ház), és a szabad terek (Margit-sziget, Ferencesek tere, Zagyva partszakasz) vannak jelen - hátrányos helyzetű csoportok integrációjának jelentős nehézségekbe ütközik - A közbiztonság romló tendenciája

	<ul style="list-style-type: none"> - A fiatalok motiválatlansága, elérhetetlensége, nem bevonhatósága - a szervezetek együttműködésének alacsony intenzitása: közigazgatási-, civil- és gazdasági szféra együttműködésének gyengesége - az egyes szervezeteken belüli inaktivitás
--	--

Az ifjúság életminőségét megadó sport-, kulturális élet, szórakozás vetületét vizsgálva nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy bár a térségben viszonylag sok bejegyzett civil szervezet létezik (több mint 100), ezek aktivitása alacsony, a fiatalok életminőségének javítását szolgáló munka pedig még inkább elenyésző a nagy átlagot tekintve.

Ugyanakkor a civil szféra, valamint a gazdasági szféra együttműködése nélkül a helyben megtermelt GDP és a jövedelmek közötti szakadék mérséklése nehézkesen lesz megvalósítható (miközben az egyik eszköz épp a gazdaság és a keresetek szinkronba hozása a fiatalok magtartásának feladatában is).

Alábbiakban azért közöljük egészében a CLLD Helyi Közösségfejlesztési Stratégiában található egyszerű jelölésű táblázatot, mert tisztán látható, hogy a fiatal korosztályt megszólító szervezetek támogatottsága alacsony, a fiatalokat megszólító csoportok elsősorban érdekvédelmi csoportok.

„Az egyházi közösségek (tematikus egyéb kategóriai) esetében már jelentősebb a fiatalok részvétele. A korábbi évekhez képest több olyan szervezet van, ami elsősorban fiatalok érdekvédelemével és esélyegyenlőség biztosításával foglalkozik. Kifejezetten fiatalok aktív részvételére koncentrál a felsorolt szervezetek közül a Jász-Lendület Rock and Roll Tánc Egyesület és a Lehel vezér cserkészcsapat. Láthatóan a sport, mozgás, aktív életforma, a művészetek és a vallás képes a fiatalokat a közösségi lét felé terelni.”¹⁴

¹⁴ Forrás: CLLD HKFS, 2016

TÁMOGATOTT SZERVEZET NEVE (2016): „Civil szervezetek pályázati kerete” terhére	KORCSOPORT	TEVÉKENYSÉG
	vegyes	kulturális
	idős	sport
	fiatal	tematikus (egyéb)
		érdekvédelem
56-os Jászsági Szövetség		
298. Lehel Vezér Cserkészcsapat		
Cantate Nobis Énekegyüttes Egyesület		
Déryné Nyugdíjas Klub Jászberény		
Déryné Vegyes Kar Közhasznú Egyesület		
Fegyveres Szervek Nyugállományú Tagjainak Klubja		
Fogódkodó Egyesület		
Honvéd Jász Kaszinó Kulturális Egyesület		
Hűtőgépgyár Horgász Egyesület		
Jászberényi Egyházzenei Egyesület		
Jászberényi Gazdák és Polgárok Köre		
Jászberényi Kossuth Népdalkör Egyesülete		
Jászberényi Lovas Baráti Kör Egyesület		
Jászberény Város Pedagógus Nyugdíjas Klub		
Jászföld Hagyományörző Egyesület		
Jász-Lendület Rock and Roll Tánc Egyesület		
Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Nyugdíjasok Kulturális és Érdekvédelmi Egyesülete		
Jászsági ILCO Klub		
Jászsági Művésztelep Egyesület		
Jézus Neve Plébánia Karitászcsoportja az Egri Főegyházmegye - helyi Karitászcsoportja		
Jövőkép Alkotók Egyesülete		
Keresztény Értelmiségiek Szövetsége		
Kertészek és Kertbarátok Országos Szövetsége Jász Kertbarát Klub (Jászberény) tagszervezete		

Nagyboldogasszony Római Katolikus Főplébánia - Karitászcsoport	Blue	Yellow
Olajág-Jász Mozgássérültek Közhasznú Egyesülete	Blue	Yellow
Országos Néptánc Baráti Kör Egyesület	Blue	Purple
Országos Nyugdíjas Polgári Egyesület Jászberényi Szervezete	Red	Yellow
Palotásy János Vegyeskar	Blue	Purple
Rákbetegek Orsz. Szöv. Napforduló Támazs Klub	Blue	Yellow
"Szatmári László" Jászsági Méhészegyesület	Blue	Green
Szentkúti Római Katolikus Plébánia Karitászcsoportja	Blue	Yellow
Vasas Sporthorgász Egyesület	Blue	Brown
Városvédő és Szépítő Egyesület	Blue	Green, Purple
Fejér Mária Népi Díszítőművészeti Szakkör	Blue	Purple
TÁMOGATOTT SZERVEZET NEVE (2016):		
„Civil szervezetek pályázati kerete” céltartalék terhére	Grey	Grey
A harmadik évezred jászberényi gyermekeiért Alapítvány	Orange	Yellow
Aprítógépgyár a Nyugdíjasokért Alapítvány	Red	Yellow
Egyházi Iskoláért Alapítvány	Orange	Yellow
Gyermekcentrum Alapítvány	Orange	Yellow
Jászberényi Barátok Temploma Közösségének Alapítványa	Blue	Green
"Jászberényi Ifjú Muzikusok" Alapítvány	Orange	Purple
Jászberényi Tűzoltók Közhasznú Alapítványa	Blue	Green
Jász Múzeumért Alapítvány	Blue	Purple
Jászsági Évkönyv Alapítvány	Blue	Purple
Kutyákkal az életért Alapítvány	Blue	Green
„Örökélet Beszéde" Alapítvány	Blue	Yellow
Székely Mihály Kórus Közművelődési Alapítvány	Blue	Purple
„Törődés” Szociális Alapítvány	Red	Yellow

A fenti táblázat színekódjainak áttekintése után egyértelműen látható, hogy az ifjúsághoz kapcsolódó tevékenységű civil szervezetek támogatottsága alacsony, holott egyértelműen

nő azon civilek száma, akik az ifjúság érdekvédelme iránt elkötelezettek. Ahogy azonban majd az Ifjúsági Önkormányzat működésének bemutatásában is látni fogjuk ezen szervezetek esetében is igaz, hogy saját tevékenységük leginkább saját tagjaikra irányul, összességében nem kezeli egyik sem a célcsoportot egészében. A közösségi részvételre való motiváció mellett az egyes szervezetek közötti együttműködésre való motiválás is kiemelten fontos lenne, az ifjúsággal foglalkozó szervezetek nem, vagy csak felületesen ismerik egymás munkáját, céljait, programjait, míg egyértelmű előny lehetne az, ha a programokat összehangoltan próbálnák meg megvalósítani.

3.6 Infokommunikáció, média

Jászberény város polgármestere számos fórumon kifejezte elkötelezettségét az ifjúságpolitika mellett, többek között a városvezető személyes igénye volt az egyik tényező, amely az ifjúságot a jelenleg aktuális pályázati kérelem, a TOP CLLD projekt fő horizontális céljává tette. Dr. Szabó Tamás mindemellett az IT minél szélesebb körű alkalmazását, az információs technológia alkalmazását, az innovatív eszközök bevonását is szorgalmazza. Az ifjúságot érintő kérdésekben, mint eszköz, az információs társadalom által nyújtott up-date megoldások igen előnyösek lehetnek, és ezt a város vezetői is támogatják. Ugyanakkor arra vonatkozóan még nincsenek pontos tervek, hogy miként lehet ezt a gyakorlatban a fiatalok kötődésének erősítésére, életminőségük javítására használni, az azonban biztos, hogy a médiumok bevonásával (akár egy helyi ifjúsági on-line rádió, vagy fórum elindításával) az ifjúság kötődése, egymásról való információszerzése a helyi közösségfejlesztésen belül erősödhet.

Ez természetesen kihat a városi életben való közreműködésre, bevonódásra is, hiszen az aktuális folyamatokra így ösztönözve van a célcsoport, hogy reagáljon, foglalkozzon, végső soron véleményt formáljon és állást is foglaljon az egyes ügyekben. Ez saját magára visszahatva pozícionálja is önmagát, identitását erősíti, önbizalmát és önképét növeli és erősíti, mindemellett világlátását stabilizálja, és formálja.

A CLLD program lehetőséget nyújt (sikeres pályázat esetén) IT megoldások (programok, alkalmazások) elindítására (fejlesztésére), amelyet ha az ifjúság érdekében használunk, és az érintett szervezetek kommunikációja is megvalósul, látványos siker érhető el.

A város adottságai ugyanis, az, hogy munkalehetőséget kínál, társadalmi életében erős kulturális hagyományokra épül, jelenleg még nem képez népességmegtartó erőt, de a fiatalok nyelvén és eszközeivel kommunikálva ugyanezen tartalmakat, elképzelhető, hogy hat a fiatalok elvándorlására. A minőségi városi környezet, az abban való kézzel fogható jelenlét (ifjúsági oldalak a helyi lapokban, ifjúsági műsor a helyi televízióban, ifjúsági rádió, alkalmazások, IT megoldások) más oldaláról vonja be a fiatalokat az általuk sokszor unalmasnak (elérhetetlen távolságban lévőknek) tartott helyi adottságokba, a természeti környezetbe, a kulturális és történeti hagyományokba. Ebben, az erős összefogást és koordinációt igénylő munkában a megújított ifjúsági önkormányzat kell majd, hogy a fő koordinátor szerepet adja, amely azonban szervezeti átalakulás nélkül jelenleg alkalmatlan volna hasonló feladatok ellátására.

Mindezek az eszközök a hagyományos értékek megőrzésében, átörökítésében is fontos szerepet játszhatnak, sőt, szükséges is, hogy a helyi hagyományok őrzésében, aktív átadásában a fiatalok tevékenysége nőjön, illetve a hagyományokhoz kötődő lakosok száma növekedjen (megállítva ezzel a negatív tendenciát, miszerint a fiatalok körében egyre ritkábban találunk hagyományőrzést. A helyi kultúrát a modern digitális világgal kell összekapcsolni, és olyan akciókat szervezni, olyan programokat kialakítani, amelyek innovatív eszközökkel teszik lehetővé a célcsoport bevonását az adott témakörbe.

Kiegészítésként érdemes idézni a CLLD Helyi Közösségfejlesztési Stratégiájából az „okos eszközökre alapuló kulturális és közösségi fejlesztés” szakaszból írottakat:

A HKFS előkészítése során elindított összesen hat online kérdőívet több mint ezer, az Akcióterületen élő válaszadó töltötte ki. A válaszok összességét elemezve egyértelműen nagy az igény olyan fejlesztésekre, amelyek a közösség összefogását, illetve kulturális összetartozását a IKT eszköztárának használatával érik el. A célterületen elsősorban

közösségi, egészségügyi, gasztró, kulturális, emellett azonban identitásfejlesztő, városmarketing és turisztikai fejlesztések terveit is várjuk.

A városlakók leginkább a politikára, a sportra, a közlekedésre, ill. a közbiztonságra vonatkozó kérdéseknél helyeznék át az érintett közösségek kezébe a döntést. A város jövőjét érintő elképzelésekről, tervezett projektekről kevesen nyilvánítanak véleményt, sokan – korábbi, kedvezőtlen tapasztalataik hatására – úgy gondolják, hogy ezeknek a vitáknak nem lenne értelmük. Amikor azonban konkrét fejlesztési elképzeléseket kellett megjelölni, azok óriási számban kerültek elő, jelezvén, hogy igenis létezik a spontán elképzeléseknek egy masszív tömbje, amely kinyerhető, megjeleníthető, és megvalósításba fordításakor kooperatív térbe emelhető.¹⁵

Arra a kérdésre pl., hogy egy napos polgármestersége alatt ki milyen területhez nyúlna, százszámra érkeztek a válaszok. Ezek négy kategóriába sorolhatóak: infrastrukturális fejlesztések, szociális intézkedések, környezetvédelem, közbiztonság. Infrastrukturális kérdés az utak javítása, kerékpárutak kialakítása, kórházak, iskolák felújítása, pláza, foci pályák építése. Szociális intézkedések a hajléktalanok, szegények megsegítése, a pénz egyenlő módon való elosztását, az iskolák, diákok támogatása. A környezetvédelem a válaszok alapján a zöld fejlesztéseket, a szemétre, tisztaságra vonatkozó állításokat, valamint elsősorban a Zagyva-parti parkok, zöld területek kialakítását foglalja magába. Végül a közbiztonság témája elsősorban a romakérdéssel, a betörésekkel függ össze elég erősen. A legtöbb válaszadó *a tisztaság hiánya* mellett *a közlekedést* tartja a városban a legfőbb problémának. Ide tartozik az utak állapotának a helyzete, a kerékpárutak számának problémája, ill. a buszok állapota és menetrendje.

Az idősebb polgárok szkeptikusak a közösségfejlesztés hálózati és online eszközeivel kapcsolatban, ennek oka elsősorban, hogy nem tudják kezelni, ezért ők ezekkel a

¹⁵ Néhány példa a konkrét felvetések közül: a vasútállomás melletti terület, a Honvéd Jász Kaszinó, a Touring hotel, az Elektrolux irodaház, az iskolák, a buszmegálló, a strandok, a parkok, az állatkert, „szervízút” a Holló utca sétálóutcává történő átalakítása és összekötése a Zagyva sétánnyal, a Jászfákóhalma felé vezető 31-es út javítása a körforgalomig, más utak javítása, buszjáratok sűrítése), építkezések (bevásárlóközpont (pláza) kialakítása), valamint a zöldesítésben (parkosítás, napelem, napkollektorok felszerelése, a Margit-szigeten virágok ültetése). A Víztoronyra vonatkozó elképzelésekkel külön foglalkozunk.

lehetőséggel nem tudnának élni. Az azonban, hogy a diákok és szülők közös kérdőív-kitöltése működött, tehát az idősebbek fenntartásainak egy része kezelhető a gyermekeik bevonásával, másrészt információs írástudás-fejlesztési programokkal, reményekre ad okot azzal kapcsolatban, hogy a vélemény-nyilvánítást segítő online demokrácia-eszközök bevezetését érdemes kísérleti jelleggel a programba emelni. Annál is inkább, mert a célcsoport mintegy egyharmada aktív érdeklődő: a közösségi tervezés, a közösségi célú applikációk alkalmazását előremutatónak, izgalmasnak tartják, sokan aktívan együttműködnének ilyen projektekben.

3.7 Közösségi részvétel

A minden tekintetben kiváló ITS-ben is tényként olvashatjuk, hogy a fiatal korosztály többségét nehéz bevonni a közösségi tevékenységekbe. Ezzel a megállapítással dolgozva azonban szükséges megkeresni az okokat, indokokat vagy legalábbis a megfelelő kérdéseket fel kell tennünk, hogy vajon így van-e ez, és, ha igen, akkor miért. Mindemellett ki is egészíthetjük a megállapítást azzal, hogy a fiatalabb korosztály többségét – a társadalom nagy átlagához hasonlóan – nehéz bevonni közösségi tevékenységekbe. Az alapvető okokat keresve első megközelítésben azt mondhatjuk, hogy az ifjúság az elsődleges szocializációs közeg, a család mintáját követi. Mielőtt megnyugodnánk ebben, azonban felvetődik a kérdés, ha a kamaszok, ifjak a mintáktól szeretnek eltérni (és ennek hangot is adnak), vajon valós okra bukkantunk-e. A közösségi részvétel másik negatív hatóereje az is, hogy a korosztály számára legritkábban tud a felnőtt közösség olyan jellegű csoportot kitermelni magából, amely valóban az ifjúság igényeinek és érdeklődésének szól, azaz megérinti és képes fenntartani az érdeklődését. Az alulról, magából a célcsoporton belülről érkező kezdeményezések pedig általában már az iskolai rendszereken belül elhalnak, vagy idő, vagy tér, vagy támogatottság hiányában elerőtlenednek. Minél több ilyen sikertelen kezdeményezésen van túl egy fiatal, annál inkább elveszíti lendületét a további próbálkozásokra. Ezért is szükséges inkubátor jelleggel olyan tevékenységek, közösségek formálása, vagy kezdeményezések támogatása, amelyek valóban az ifjúság saját igényéből

nőnek ki, és amelyeket segít és támogat, nem pedig visszatart a külső környezet. Szükséges ezért ezeket az önképzésre kiválóan alkalmas tevékenységeket az iskolán kívül (térben is) végezni, szakemberek mentorálásával (szociális munkások, pszichológusok, terapeuták, avagy a már említetten szükséges új státusz megteremtésével Jászberény város ifjúsági ügyek koordinátora részvételével) vezetni.

Fontos azonban tisztáznunk azt is, hogy az ifjúság kötődésének kialakítása, önmagában a közösségi kohézió erősítése még nem elegendő népességmegtartó erő, de fontos szerepe van abban.

A fentiekén túl – azaz a fiatalok közösségi tevékenységének nehézségén túllépve – arra is fel kell figyelnünk, hogy a fiatalok, saját bevallásuk szerint elkötelezettek a közösségi részvétel iránt. Ez is alátámasztja, hogy nem önmagában a belső motivációval van legtöbbször a gond, hanem azzal a tehetetlenségi erővel, amely egy fiatalban akkor keletkezik, ha akaratát, szándékát (vágjai megélését) képtelen keresztülvinni az őt körülvevő rendszeren, nem találja a támogató személyeket, eszközöket sem a struktúrát, ezért feszültségét adott esetben az épp aktuálisan őt körülvevő rendszerre fordítja rá, amely aztán ellenállásban, vagy passzív távolmaradásban nyilvánulhat meg.

Természetesen ez a kérdéskör is sokkal összetettebb, semmint, hogy a pszichés tartalmakat, a korosztályra legnagyobbbrészt jellemző folyamatokat ezen a helyen megvizsgálhassuk, ugyanakkor azoknak a mentálhigiénés, segítő embereknek, pszichológusoknak a bevonásával erre a szegmensre szükséges minden eddiginél nagyobb figyelmet fordítani (és nem csak a drogprevenció, vagy a bűnmegelőzés terén). Fontos szempont, hogy az iskolapszichológushoz való fordulás a gyermekek számára nem egy természetes lépés, viszont, ha közösségi tevékenység révén, az iskolai kereteken kívül találkoznak először ilyen szakemberrel, ellenállásuk e téren is csökkenhet, hozzáállásuk javulhat a segítőkhöz. A CLLD Helyi Közösségfejlesztési Stratégiájához készített on-line kérdőívekből is kiderül, valamint az alábbi igényekből (amelyeket az egyes iskolák az Ifjúsági Önkormányzat éves programját meghatározva javaslatként küldtek meg a szervezetnek) is látszik, leggyakrabban a közösségi tevékenység a diákokban szemétszedés formájában, valamint sport tevékenységeken való részvételben valósul meg. Az ezen való részvétel azonban a

'szokásosan' távol maradókat, a közösségi tevékenységekben nem részt vevőket ugyanúgy nem mozdítja ki, ugyanakkor az öntevékeny szerveződés jó csírái ezek a kezdeményezések.

A fiatalok számára számos közösségi program lehetősége felmerült az iskolák általi gondolatbörzén, leggyakrabban sportnapok, bemutatók (íjász-, harcművészeti bemutatók), tehetségkutató – Ki mit tud?, gyermek főzőverseny, vetélkedő (helyismereti) merülnek fel, mint lehetséges programok. A diákok javaslatait kiegészítve az általuk – saját maguk felé sem mindig megfogalmazott – sokszor ki nem mondott igényekre is fel lehet kelteni az érdeklődést, amelynek az előnyét akkor ismerik fel, amikor részesei lesznek (művészeti, alkotó kifejező közösségek, természetközeli tevékenységek, segítő tevékenységek).

A fiatalok a legfőbb hiányosságként szinte egységesen a szórakozási lehetőségek hiányát jelölték meg, hiszen a kocsmán kívül nincs helyszín a városban, ahová érhető okokból a társas kapcsolatokat nem viszik, és nem is akarják vinni. Erős és többségében megfogalmazott igény mutatkozik az információs technológia lehetőségeinek közösségfejlesztő bevonására, ennek módját azonban a fiatalok (a social medián kívül) nem tudják (nem is tudhatják). E téren a sikeres CLLD pályázat igen sokat segíthet.

A kulturális programkínálat ugyan kifejezetten gazdagnak mondható a városban, az ifjúság részvétele már kevésbé domináns ezeken a rendezvényeken. Ugyanakkor funkcióját tekintve találunk olyan tereket, amelyek az ifjúság bevonását szolgálják, kihasználtságuk azonban igen alacsony, ezen is tud javítani egy megfelelő partnerségi viszonyra épülő ifjúságpolitikai irány. A város Integrált Településfejlesztési Stratégiájának céljai között is megtaláljuk ugyan a város közösségi kohéziójának további erősítését, a népességmegtartást, a közigazgatási szféra – jellegéből adódóan – is alkalmatlan önmagában ennek a feladatnak az elvégzésére, ugyanakkor minden támogatást megadhat (és Jászberény Város Önkormányzata készen is áll megadni) egy olyan ifjúságpolitika támogatására, amely beláthatóan az eredményeket szolgálva a népességmegtartás felé vezethet.

A CLLD HKFS anyagból idézve a kulturális és közösségmegtartó erőre vonatkozóan: „A hagyományok a kor igényeihez közelítő értelmezése – a digitális technika és egyéb, az információs társadalom által alkalmazott eszközök használata – szükséges ahhoz, hogy a

fiatalok számára vonzóvá válhassanak a múlt emlékei és egyre többen váljanak értő és értékőrző tagjaivá a helyi közösségnek. A város célja a fiatalok (elsősorban az óvodai és általános iskolai korosztály) motiválása a közösségi tevékenységek iránt, ami nem feltétlen csak a konkrét hagyományőrzésben, hanem bármilyen helyi szellemiségben végzett tevékenységben megnyilvánulhat.”

A közösségi részvétel aktiválásában – ahogy fentebb kifejtettük -, kiemelten fontos a fiatalság kötődésének erősítése, amely nem csak abból a szempontból fontos, mert nő a város megtartó ereje, hanem mert gazdasági és társadalmi szempontból is kiszámíthatóbbá válik Jászberény jövője.

A szervezeti átalakítást követően a Jászberényi Ifjúsági Önkormányzat (mint turisztikai termék) kidolgozza az országban egyedülálló „csereosztály” programot, amely az osztálykirándulás speciális formája, amikor egy-egy térség kultúráját, iskoláját ismeri meg az osztálykiránduló cserecsoport. Másképp fogalmazva az ország másik pontjáról érkező osztályt lát vendégül egy jászberényi osztály (egy-egy osztály legfeljebb 1 másik osztályt fogad évente), bemutatják mindennapjaikat, iskolájukat, a várost, a hagyományokat, közösségi tereiket.

4. Ifjúsági közfeladatok, jogszabályi környezet

A jogszabályi környezet kapcsán a „Kapcsolódás szakpolitikákkal” fejezetünkben írunk részletesen, amikor a hazai és az uniós ifjúságpolitikai irányokról írunk, ezen a helyen – következetesen folytatva a helyi sajátosságok és jellegzetességek feltárását – a Jászberényre vonatkozó szabályozási környezetet mutatjuk be, fókuszálva a Jászberényi Ifjúsági Önkormányzatra azon belül is.

4.1 Jászberényi Ifjúsági Önkormányzat (szervezet, működés)

A Jászberényi Ifjúsági Önkormányzat Szervezeti és Működési Szabályzata alapján elmondható, hogy a szervezet alapvetően diákönkormányzatként működik, annak ellenére, hogy céljainak igen rövid meghatározásában Jászberény város fiatalságának összefogása, érdekeinek képviselete szerepel első helyen. A célok között második pontként a fiatalokat

érintő önkormányzati döntések véleményezése, harmadrészt pedig a tervezett programok megvalósítása szerepel.

A szervezeti egységekben a Közgyűlést iskolánként három fő delegált képviseli, kilenc fő elnökségét pedig a Közgyűlés választja két évre. Az Ifjúsági Önkormányzat éves költségvetéssel működik, amelyet a Közgyűlés hagy jóvá. Szervezeti rendjében két fő diákpolgármester is részt vesz, emellett három fő pedagógus segíti a szervezet munkáját, akiket szintén a Közgyűlés választ meg. A pénzügyi forrásokat Jászberény Városi Önkormányzat biztosítja – annak Képviselő Testülete szavazás útján hagyja jóvá a működéshez szükséges feltételeket. A költségvetés teljes egésze jelenleg programokra fordítódik, jelenleg a 2016-os évre rendelt két milliós forrásból 17 rendezvény valósul meg legkisebb összegében 40 ezer, legmagasabb megvalósítási költségében egyenként 300 ezer forint értékben. A rendezvények között divat show, sportversenyek, helyismereti vetélkedő, KRESZ vetélkedő, kirándulás és prevenciós előadások is találhatóak. Az egyes programokat a város iskolái elosztják maguk között és a szervezést is ők látják el. A részvétel kapcsán, valamint a működésről az elnök, Tallósi Ferenc Sándor (Lehel Vezér Gimnázium tanulója) elmondta, az a cél, hogy olyan programokat szolgáltatassanak a tanulóknak, amelyek lekötik őket, és új élménnyel gazdagodhatnak Jászberényben. A programokat az egyes iskolákból beérkezett javaslatokra rakja össze a szervezet, és egyszerű jelentkezés alapján osztották el, h mely programot ki szervezi. Az aktivitás, a részvétel elég jó, viszont ez leginkább azért van így, mert az adott programot megszervező iskola diákjai az egyes rendezvényen többségében részt vesznek.

Az elnök arra a kérdésre, hogy az ifjúságot érintő munkában az idősebb korosztály is részt vesz-e, egyértelműen nemmel válaszolt, a szervezet, azaz a Jászberényi Ifjúsági Önkormányzat – ha úgy tetszik – egyfajta összesített diák önkormányzatként működik jelenleg.

Hiányosságként Tallósi Ferenc Sándor elnök is a minőségi szórakozásra alkalmas teret emelte ki, ahogy elmondta, ha el szeretne menni Jászberényben egy fiatal szórakozni, akkor csak kocsma áll rendelkezésre, ill. egy kávézó, azon kívül a mozi tett egyfajta felajánlást (az önkormányzat kezdeményezésére), hogy az ott kialakított kávézó-sarokban legyen az

ifjúság találkozóhelye, azonban ez nem kifejezetten alkalmas a szociális és társas kapcsolatok ápolására.

A város alpolgármestere, Szatmári Antalné az Ifjúsági Önkormányzat kapcsán hangsúlyozta, probléma és nem csak hiányosság, hogy a szervezetben csak és kizárólag a középiskolák delegáltjai vesznek részt, és szorgalmazta, hogy az aktív, és az ifjúságpolitikai kérdésekben elkötelezett szervezetek (pl. az Ifjúsági Vöröskereszt, a Cserkészlet, a Jászság Népi Együttes, vagy éppen a Jövőkép Alkotók Egyesülete) vegyenek részt aktívabban a Jászberényi Ifjúsági Önkormányzat mindennapi munkájában.

4.2 Szervezeti átalakítás, érdekérvényesítés

A Jászberényi Ifjúsági Önkormányzat szervezeti felépítésében mindenképp javasolt több módosítást is végbevinni. Elsőként módosítani javasoljuk a szervezeti és működési szabályzatot aképp, hogy a Közgyűlést, és Elnökséget jelen dokumentum 3.3 alpontjában táblázatba összegyűjtött szervezetek, és lehetséges további szervezetek delegáltjainak részvételével. A Jászberényi Ifjúsági Önkormányzat tagságának lehetséges bővítéséről a fent említett szervezetek javaslati szinten tájékoztatást kaptak, és a véleményük is ki lett kérve a változásról. A szervezetek között nem volt, aki jelezte volna, hogy nem tartja megfelelőnek azt a javaslatot, mely szerint 1 fő delegálttal a saját szervezetét is képviselhetné az Jászberényi Ifjúsági Önkormányzat Közgyűlésében. Célunk, hogy olyan szervezet jöjjön létre, amely az együttműködő szociális hálóval, ifjúsági- és sport szervezetekkel, terapeutákkal, civil szervezetekkel stratégiai szintű munka érdekében tart kapcsolatot és valósít meg munkát. Ezen kívül a szervezet működésében az is javasolt változás, hogy az egyik partnerszervezetenél kialakított státuszba felvett kolléga, mint ifjúsági koordinátor hangolja össze a társ szervezetek munkáját egy a jelenleginél jóval inkább kiterjesztett ifjúságpolitikai szakmai munka érdekében.

A szervezeti és működési szabályzatra és a tevékenységek leírására nem teszünk ezen a helyen részletes javaslatot, de jelen stratégia céljai meghatározzák azokat a fő irányokat,

amelyekből a tevékenységek kialakíthatóak (összehangolva azt a társszervezetek jelenlegi tevékenységével).

A szervezeti átalakulás fontos, hogy a tevékenységek mentén menjen végbe, ezért elsőként a fő tevékenységeket szükséges meghatározni, majd azt követően ennek megfelelően az egyes feladatköröket mellérendelni és a működési szabályzatot módosítani.

Mindemellett indokolt annak megfontolása is, hogy a Jászberényi Ifjúsági Önkormányzat jogi személyiséget kapjon, azaz a tevékenységek meghatározásával egy időben a jelen anyagban körülhatárolt célok mentén egyesületi formában is elképzelhető a további működés. Ennek több szempontból is jelentősége lehet, egyrészt határozottan megkönnyíti az önkormányzat számára a többletfeladatokkal járó többlet terhek anyagi finanszírozását, másrészt az egyesületi formában való működés további programok megvalósítására nyújthat lehetőséget.

5. Lehetséges pályázati lehetőségekbe való integráció

Jelen dokumentum első részében utaltunk arra, hogy a pályázati források által nyújtott lehetőségeknél visszatérünk arra, hogy a jelenleg kérelem szakaszában álló, illetve a leendő pályázati kérelmek milyen módon segíthetik az ifjúság helyzetét. Átfogó cél a pályázati források összehangolása, egyrészt olyan módon, hogy a pályázatok horizontális céljaként minél több esetben az ifjúságot jelöljük meg és a megvalósítás során erre kiemelt figyelmet fordítunk (akár egy KKV-s szektor pályázatáról, akár közigazgatási szféra operatív programjairól legyen szó), másrészt pedig az ifjúságot érintő kérdésekre adható válaszokért megkeressük azokat a célzott támogatásokat, amelyeket akár egy jogi státuszt nyert ifjúsági önkormányzat meg tud pályázni a jövőben.

A már említett TOP-7.1.1-16 CLLD pályázat Helyi Közösségfejlesztési Stratégiájában pontosan meghatározásra került az ifjúság védelmére tett intézkedések több csoportja is. A közösségfejlesztés igénye azonban kiemelkedik, ill. átfogóan minden rész célban jelen van. Ahogy a stratégia fogalmaz: „A fiatalok távolmaradása a helyi közösségekből egyértelmű, a megkérdezettek több mint 85% nem vesz részt semmilyen kulturális szerveződésben. A Helyi Akciócsoport ezért alapvető fontosságúnak és a város megtartóképességére

egyértelműen hatással bírónak tartja ezen közösségek megerősödését. E mellett, tapasztalhatóan meggyengültek azok a hagyományosan identitásképző elemek, mint a jász hagyományok, a Redemptio ismerete, illetve a Lehel-kürt mondavilága a város lakóiban. A HACS célja, hogy mind közösségi tervezéssel - közösségi terek kialakításával, megújításával, mind az internet adta közösségépítési lehetőségeket felhasználva segítse a város lakóinak - különös tekintettel a fiatalokra -, önszerveződéseik (legyen az egy zenekar, filmklub, sportkör, stb.) létrehozását, kiemelve a klasszikus helyi identitásképző elemek megújítását.” Mindezeket túl azonban cél az is, hogy a város EFOP, TOP, sőt, a városban működő KKV szektor GINOP és más konstrukciókból megvalósuló fejlesztései is a lehető legnagyobb mértékben vegyék figyelembe az ifjúság helyzetének javítását.

6. Aktuális cselekvési tervvázlat

Fontos, hogy reális és elérhető célokat tűzzünk ki, ezért alább vázaltszerűen külön szedve írjuk le azt az akciótervet, amely mentén haladhatunk (javaslat):

- az első lépés a szervezetfejlesztés terén az előző pontban (5. pont) írott iránynak megfelelően a Jászberényi Ifjúsági Önkormányzat szervezeti átalakítása. Az átalakítást a 2016. év utolsó negyedében javasolt megkezdeni, és a 2017. költségvetési évtől az átalakított rendben kezdeni meg a szakmai munkát.
- a módosított szervezeti és működési szabályzatban rögzített partnerekkel és további bővíthető partnerkörrel egy-egy témakört illetően partneri együttműködés kialakítása, szándéknyilatkozatok aláírása
- költségvetési javaslat elkészítése
- az oktatás és a foglalkoztatás terén, az iskolarendszeren kívüli művészeti, alkotó kreatív és kompetenciafejlesztés irányába ható tevékenységek megtervezése, programok kidolgozása az együttműködő szervezetekkel együtt
- társadalmi integráció terén az érintett szereplők (szülők, tanárok, szociális és ifjúsági munkások) aktivizálása egy-egy programhoz kapcsolódva
- önkéntesség előmozdítása (befogadó helyszínek felkutatása, elérés biztosítása)

- a jelenlegi rendezvénystruktúrát kiegészítve hosszú távú, átfogó közösségfejlesztő, identitásfejlesztő és kompetenciafejlesztő programokhoz való kapcsolódás (ld. TOP CLLD program)
- mentorhálózat kialakítása
- „csereosztály” program kialakítása (osztálykirándulások speciális formája, amikor egy-egy térség kultúráját, iskoláját ismeri meg az osztálykiránduló cserecsoport, azaz, egy, az ország másik pontjáról érkező osztályt lát vendégül egy jászberényi osztály (egy-egy osztály legfeljebb 1 másik osztályt fogad évente)
- jogi személyé válás előmozdítása
- konkrét saját koordinálású program kidolgozása, és pályázati forrás felkutatása (2 éves terv)

6. Kapcsolódás szakpolitikai stratégiákhoz

Hiánypótló dokumentumként Jászberény Város a TOP-7.1.1-16 programhoz kapcsolódva elkészítette ifjúsági stratégiáját, amely több ponton is kapcsolódik a 2011 decemberében a kormány által elfogadott ifjúságpolitikai keretprogramhoz, az Új Nemzedék Jövőjéért Programhoz. Az Új Nemzedék Jövőjéért Program fő célja az ifjúságpolitikával kapcsolatos szemléletváltás mind a döntéshozók, mind a fiatalok szempontjából. Nem kíván sem a fiatalokat érintő gazdasági intézkedések fölé helyezkedni, sem a még érvényben lévő Nemzeti Ifjúsági Stratégia és annak aktuális cselekvési terveinek helyébe lépni. Igyekszik előmozdítani, hogy az ifjúság kreatív szereplőként járuljon hozzá a jelenleg és a jövőben zajló politikai, gazdasági és társadalmi folyamatok alakításához.

Az EU ifjúsági stratégiájához való kapcsolódás a fentiek mentén több ponton megtörténik, az uniós dokumentum is ágazatokon átívelő megközelítést követ, és erősíti az együttműködést a politikai döntéshozatal minden szintjén. Az együttműködés más szakpolitikai területeken is bevezette az ifjúsági dimenzió figyelembevételét, valamint befolyásolta a nemzeti politikai döntéshozatalt. Azonban a keretet tovább kell fejleszteni mind koordinációja, mind más szakpolitikai területekre gyakorolt hatása szempontjából. A

keret alkalmazási körét is ki kell bővíteni annak érdekében, hogy a hátrányosabb helyzetű fiatalokat is elérje.

Az EU ifjúsági jövőképe két megközelítésen alapul: az ifjúságba való befektetésen és az ifjúság érvényesülésének elősegítésén. A javasolt új stratégia különös figyelmet fordít a hátrányos helyzetű fiatalokra. Javítani fogják az ifjúságpolitika és más szakpolitikai területek közötti együttműködést, valamint a megújított nyílt koordinációs módszert alkalmazó, együttműködésen alapuló politikai döntéshozatalt. Az utóbbival összefüggésben az ifjúságnak is lehetősége lesz strukturált párbeszéd keretében kifejezni véleményét.

Az Jászberényi Ifjúsági Stratégia az ifjúságot érintő foglalkoztatási kérdésekben is illeszkedik az EU Ifjúsági Stratégiájához. Az ifjúságot érintő munkanélküliség, az iskolai kudarcok és a társadalmi kirekesztődés elleni küzdelemben az ifjúsági munka szorgalmazásával próbál eredményeket elérni.

Az EU ifjúsági stratégiájához kapcsolódóan a „Cselekvő ifjúság” program az európai ifjúságpolitikai együttműködés megteremtése és támogatása érdekében jött létre ösztönözve a fiatalokat, különösen a leghátrányosabb helyzetben lévőket és a fogyatékosokkal élőket, hogy vegyenek részt a közösségi életben, és segíti kezdeményezőképességük, vállalkozói készségük és kreativitásuk kibontakoztatását.

A program öt általános cél elérésére törekszik, amelyek kiegészítik az Unió tevékenységeit (képzés, kultúra, sport és foglalkoztatás), valamint hozzájárul az uniós politikák kialakításához (kulturális sokszínűség, társadalmi kohézió, fenntartható fejlődés és megkülönböztetésmentesség). Ezek az általános célkitűzések egyedi célokra vannak szétbontva.

A fiatalok aktív polgárságának támogatására irányuló általános célkitűzés, amely az európai polgárság előmozdítását is magában foglalja, tíz egyedi célból tevődik össze:

- a fiatalok és az ifjúsági szervezetek számára a társadalom és az EU fejlesztésében való részvétel lehetőségének biztosítása;

- a fiatalok körében az EU-hoz való tartozás érzésének erősítése;
- a fiatalok ösztönzése Európa demokratikus életében való részvételre;
- a fiatalok Európán belüli mobilitásának elősegítése;
- az interkulturális tanulás fejlesztése;
- az Unió alapvető értékeinek népszerűsítése;
- a kezdeményezőkézség, a vállalkozó- és alkotókedv ösztönzése;
- a hátrányosabb helyzetű fiatalok – köztük a fogyatékkal élő fiatalok – programban való részvételének elősegítése;
- a programban való részvétel tekintetében a férfiak és nők közötti egyenlőség tiszteletben tartása és a fellépésekben a nemek közötti egyenlőség előmozdítása;
- európai dimenzióval rendelkező informális képzési és önképzési lehetőségek nyújtása, és az aktív polgársággal kapcsolatos innovatív lehetőségek megteremtése.

A fiatalok közötti szolidaritás fejlesztésére vonatkozó általános célkitűzés két egyedi cél megvalósításán keresztül a tolerancia előmozdítására és ezáltal a társadalmi kohézió megerősítésére irányul:

- annak biztosítása, hogy a fiatalok az európai és nemzetközi szintű önkéntes tevékenységeken keresztül kifejezésre juttathassák személyes elkötelezettségeiket;
- a fiatalok bevonása az EU polgárai közötti szolidaritást előmozdító fellépésekbe.

A különböző országok fiataljai közötti kölcsönös megértés elősegítésére vonatkozó általános célkitűzés keretében a program három egyedi cél megvalósítására törekszik:

- a csereprogramok és a kultúrák közötti párbeszéd fejlesztése a fiatal európaiak és a szomszédos országok fiataljai között;
- a fiatalokat érintő nemzeti támogatási struktúrák minőségének fejlesztéséhez, valamint az ifjúságpolitika terén tevékenykedő személyek és szervezetek szerepének megerősítéséhez nyújtott hozzájárulás;
- együttműködési projektek kialakítása adott témakörökben, a fiatalok, valamint a fiatalokkal és az ifjúsági szervezetekkel foglalkozók részvételével.

A fiatalok tevékenységeit támogató rendszerek minőségének és az ifjúsági civil társadalmi szervezetek képességeinek fejlesztéséhez való hozzájárulásra vonatkozó általános célkitűzés a következő tevékenységeket öleli fel:

- az érintett szervezetek hálózatépítésének elősegítése;
- a fiatalokkal és az ifjúsági szervezetekkel foglalkozók képzésének és együttműködésének fejlesztése;
- a fiatalok érdekében folytatott tevékenységek területén az innováció ösztönzése;
- hozzájárulás a fiatalok tájékoztatásának javításához, különös figyelmet fordítva a fogyatékkal élő fiatalok ilyen információkhoz való hozzáférésére;
- a regionális és helyi testületek hosszú távú ifjúsági projektjeinek és kezdeményezéseinek támogatása;
- a fiatalok által megszerzett készségek elismertetésének megkönnyítése;
- a helyes gyakorlatok cseréjének előmozdítása.

Az ifjúságpolitika terén megvalósuló európai együttműködés előmozdítására vonatkozó általános célkitűzés keretében a program, a helyi és regionális szempontok kellő mértékű figyelembevételével, négy egyedi cél megvalósítására törekszik:

- az igazgatási szervek és a döntéshozók között a helyes gyakorlatok cseréje, valamint együttműködésük ösztönzése;
- a politikai döntéshozók és a fiatalok közötti strukturált párbeszéd ösztönzése;
- a fiatalok jobb megismerésének és megértésének elősegítése;
- a különböző nemzeti és nemzetközi ifjúsági önkéntes tevékenységek közötti együttműködéshez való hozzájárulás.

A „Fiatalok Európáért” cselekvés fő célja a fiatalok csereprogramjainak támogatása mobilitásuk növelése érdekében, és ezáltal európai polgárságtudatuk erősítése. A társadalmi és kulturális sokszínűséggel kapcsolatos tudatosság és a kölcsönös megértés kialakítását, illetve a nyelvi és interkulturális szinten való részvétel megerősítését célzó projektekben

egyenként a fiatalok részvételén van a hangsúly. Az ifjúsági csereprogramok a nemzeteket átfogó partnerségeken alapulnak.

Ez a fellépés arra is ösztönzi a fiatalokat, hogy bemutassák saját projektjeiket, ezáltal is elősegítve kezdeményezőkézségük, valamint vállalkozó- és alkotókedvük kibontakoztatását.

A polgárságtudat és a kölcsönös megértés előmozdítását célzó részvételi demokráciához kapcsolódó projektek szintén ezen fellépés keretébe tartoznak. Ez az intézkedés támogatja a fiatalok helyi, regionális, nemzeti vagy nemzetközi szinten való bevonását, valamint azokat a nemzetközi partnerségeken alapuló projekteket és tevékenységeket, amelyek európai szinten lehetővé teszik a helyi vagy regionális szintű projektekből származó elképzelések, tapasztalatok és helyes gyakorlatok cseréjét.

Az „Európai önkéntes szolgálat” fellépés célja, hogy erősítse a fiatalok különböző önkéntes tevékenységekben való részvételét az Unió területén belül és azon kívül is, annak érdekében, hogy fejlessze a fiatalok közötti szolidaritást, és elősegítse az aktív polgárságot és a kölcsönös megértést.

Ez a fellépés támogatja:

- azokat a fiatal önkénteseket, akik legalább két, de legfeljebb tizenkét hónapig a lakóhelyüktől eltérő országban a közösség érdekében végzett nonprofit, fizetés nélküli tevékenységben vesznek részt;
- az olyan önkéntes projekteket, amelyek keretében ifjúsági csoportok helyi, regionális, nemzeti, európai vagy nemzetközi szintű tevékenységekben vesznek részt, például a kultúra, a sport, a polgári védelem, a környezetvédelem és a fejlesztési támogatás terén;
- azokat a tevékenységeket, amelyek a fiatal önkéntesek képzését és pártfogását szolgálják, valamint a különböző partnerek közötti egyeztető tevékenységeket, továbbá a fiatalok által az európai önkéntes szolgálat során szerzett tapasztalatokon alapuló kezdeményezéseket.

Az intézkedés fedezi az önkéntes költségeit, biztosítását, megélhetési és utazási költségeit, valamint adott esetben kiegészítő támogatást nyújt a hátrányosabb helyzetű fiatalok számára.

A tagállamok és a Bizottság biztosítják a minőségi előírások betartását, a nem formális oktatási jelleget (vagyis azokat a tevékenységeket, amelyek a fiatalok személyes, kultúrák közötti és technikai téren való felkészítését, valamint folyamatos személyes támogatásukat ösztönzik), illetve a projektben érintett különböző szereplők közötti partnerség és a kockázatok megelőzésének fontosságát is beleértve.

A „Fiatalok a világban” fellépés a nyitottság szellemében elősegíti a fiatalok közötti kölcsönös megértés kialakulását, valamint az aktív szerepvállalást. E fellépés célja az olyan nem uniós országokkal folytatott közös projektek támogatása, amelyek ifjúságpolitikai megállapodást írtak alá az Unióval – tekintettel például az ifjúsági csereprogramokra, valamint az ifjúságpolitika terén tevékenykedő személyekre és szervezetekre. Szintén támogatja a fiatalok közötti kölcsönös megértés, szolidaritás és tolerancia erősítésére irányuló kezdeményezéseket, valamint elősegíti az említett országokban az ifjúságpolitika és a civil társadalom területén folytatott együttműködés fejlesztését.

A program különbözőképpen kezeli a szomszédos országokkal folytatott projekteket (ezek az európai szomszédságpolitika rendelkezései szerinti partnerországok, Oroszország és a nyugat-balkáni országok), valamint az egyéb, nem uniós országokkal közösen végrehajtott projekteket. Előtérbe helyezi az elképzelések és helyes gyakorlatok cseréjét, a partnerségek és hálózatok kialakítását, valamint a civil társadalom fejlesztését.

Az „Ifjúsági támogatási rendszerek” fellépés a következőkhöz nyújt támogatást:

- európai szintű tevékenységet folytató szervek: nem kormányzati szervezetek (NGO-k), amelyek általános európai érdekű célt tűztek ki maguk elé, és hozzájárulnak a fiataloknak a közösség életében és a társadalomban való részvételéhez, valamint az ifjúságpolitika terén az európai együttműködési tevékenységek megvalósításához;

- az Európai Ifjúsági Fórum és az ifjúsági szervezetek uniós képviseletét ösztönző tevékenységei, a Fórumnak az információk fiatalokhoz való továbbítására irányuló tevékenysége, valamint a Fórum hozzájárulása az ifjúságpolitika terén megvalósítandó új együttműködési rendszer létrehozásához. A Fórum működéséhez odaítélt éves források összege nem lehet kevesebb, mint 2 millió euró, habár a költségvetés legalább 20%-át nem uniós forrásokból kell biztosítani;
- a fiatalokkal és az ifjúsági szervezetekkel foglalkozók, például a projektvezetők és az ifjúsági tanácsadók képzése és hálózatának kiépítése. Az intézkedés támogatást nyújthat például a tapasztalatok és a helyes gyakorlatok cseréjéhez, valamint azokhoz a tevékenységekhez, amelyek hosszú távú és színvonalas partnerségek és hálózatok kialakítását célozzák;
- az újítást és a minőséget ösztönző projektek, valamint az ifjúságpolitika területén megvalósítandó újító jellegű megközelítések;
- a fiatalok és a fiatalokkal és az ifjúsági szervezetekkel foglalkozók tájékoztatását célzó tevékenységek, például azok, amelyek elősegítik hozzáférésüket az alkalmazandó információkhoz és a kommunikációs szolgáltatásokhoz. Ilyen tevékenységek lehetnek például az európai, nemzeti, regionális és helyi ifjúsági portálok vagy olyan intézkedések, amelyek elősegítik, hogy a fiatalok aktívan részt vegyenek az érthető, felhasználóbarát és célirányos tájékoztató anyagok és tanácsok előkészítésében és terjesztésében;
- regionális vagy helyi szervekkel kialakított partnerségek, amelyek finanszírozása a projektekre és a koordinációs tevékenységekre összpontosul;
- a program struktúrái számára nyújtott támogatás: nemzeti ügynökségek vagy hasonló szervek (nemzeti koordinátorok, az Eurodesk hálózat, az euro-mediterrán ifjúsági platform, az ifjú európai önkéntesek társulásai stb.);
- a program értékének növelése és a Bizottság által a program megvalósítása érdekében szervezett események (szemináriumok, szakmai konferenciák stb.) vagy tájékoztatási tevékenységek.

Magyarország Alaptörvényében (2011. április 25.) a XI. cikk (1) bekezdése rögzíti, hogy „Minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez.”, a második bekezdésben pedig: „(2) Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.”

Mellékletek

1. sz. kérdőív – Civil szervezetek számára megküldött kérdőív

Tisztelt Partnereink!

Együtt-gondolkodásra hívom Önöket a készülő *Jászberényi ifjúsági koncepció* kapcsán.

A helyi közösségfejlesztést célzó TOP-7.1.1-16 (Kulturális és közösségi terek infrastrukturális fejlesztés és helyi közösségszervezés a városi helyi fejlesztési stratégiához kapcsolódva c. felhívás) pályázati kérelme még bírálat alatt áll, ugyanakkor a város vezetése szeretné az Ifjúsági Önkormányzat munkáját is hatékonyabbá téve jobban feltérképezni az ifjúsággal foglalkozó szervezetek, civilek igényeit.

Véleményüket a készülő anyagba – hozzájárulásuk esetén, név nélkül - beépítjük!

A készülő koncepció kapcsán, kérem, röviden válaszoljon az alábbiakra:

1. Szívesen képviselné szervezetét 1 fő delegálttal a Jászberényi Ifjúsági Önkormányzat szervezetében?

IGEN

NEM

2. Van konkrét javaslata az ifjúság minőségi szórakozóhelyének megteremtésére? (Helyszín, forma, üzemeltetés – cél: a szabadidős tevékenységek biztonságos környezetben való biztosítása)

kávézó

mozi

belvárosban kialakítandó új helyszín

külvárosban kialakítandó új helyszín

Egyéb:

.....
.....

3. Gondot okoz Önnek (szervezetének) az évről-évre való toborzás, utánpótlás megszervezése?

IGEN

NEM

4. Részt vállalna (aktívan) egy-egy ifjúsági rendezvény megszervezésében?

IGEN

NEM

5. Mit tart legnagyobb problémának a jászberényi ifjúság minőségi szabadidőeltöltésének kiteljesítésében?

- Lehetőségek hiánya
- Helyszín hiánya
- Szervezettségi problémák

Egyéb:

.....

6. Az ifjúsággal foglalkozó szervezetek közti együttműködés módja lehet Ön szerint az Ifjúsági Önkormányzat működési területének kiterjesztése, szervezetének bővítése (a jelenlegi diákönkormányzati szintről való kimozdításával)?

IGEN

NEM

7. Ön szerint Jászberényben van, ahová az ifjúság fordulhat?

IGEN

NEM

Ha igen, hová?

8. Ha igen, akkor ezt a helyet konkrétan tudják is a fiatalok?

IGEN

NEM

9. Milyenek látja a döntéshozók szemléletét a helyi ifjúságpolitikával kapcsolatosan?

(1-egyáltalán nem jó, 5-nagyon jó)

1 - 2 - 3 - 4 - 5

10. Ön szerint mennyire kreatív részese az ifjúság a helyi társadalmi folyamatoknak?
(1-egyáltalán nem részese, 5-nagyon részese)

1 - 2 - 3 - 4 - 5

11. Az Ön szervezete együttműködik más ifjúsággal foglalkozó szervezettel?

IGEN

NEM

Ha igen, mely(ek) azok? Mik a közös céljaik?

.....

Egyéb észrevétel, javaslat:

.....

.....

Kérjük, a kérdőívet, legyen kedves az antal.zsuzsanna@emort.hu email címre megküldeni lehetőség szerint 2016. 09. 13. hétfő délutánig!

Köszönjük szépen együttműködését!

Üdvözlettel:

Antal Zsuzsanna

+36709480263

+36309413582

antal.zsuzsanna@emort.hu

2. sz. melléklet

Ifjúsággal foglalkozó, illetve lehetséges partnerszervezetek

Jászberényi Ifjúsági Önkormányzat hatályos szervezeti és működési szabályzatában jelölt külső kapcsolatok:

- Jászberény Városi Önkormányzat Képviselő-testülete
- Jászberény Városi Önkormányzat Képviselő-testületének Humán Erőforrás Bizottsága
- Jászberényi Polgármesteri Hivatal
- Jászberény nevelési-, oktatási intézményei
- közművelődési intézmények
- egészségügyi, szociális intézmények
- sportegyesületek
- egyházak
- civil szervezetek

Valószínűleg a fentiek közül a városi önkormányzattal áll állandó kapcsolatban az Ifjúsági Önkormányzat.

Javasolt együttműködő partnerek (konkrét tevékenységkörre/tevékenységkörökre megkötött szándéknyilatkozattal:

- Ifjúsági Vöröskereszt
- Cserkészlet
- Jövőkép Alkotók Egyesülete
- Jászszági Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat
- Jászszág Népi Együttes
- Jászberényi Ifjú Muzsikusok Alapítvány
- Jászberényi Yakuzák SE és további sportegyesületek
- művészetterapeuták
- mentorok (pozitív szerepmoდეllek bevonása során meghatározó személyiségek)

